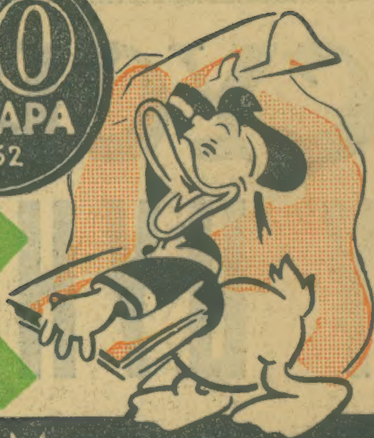
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Година XXII — Број 427
Субота, 5 март 1960 год.

20 ДИНАРА 1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

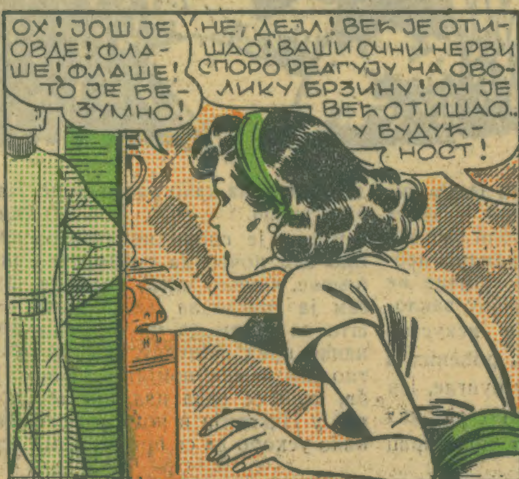

ФЛАШ ГОРДОН

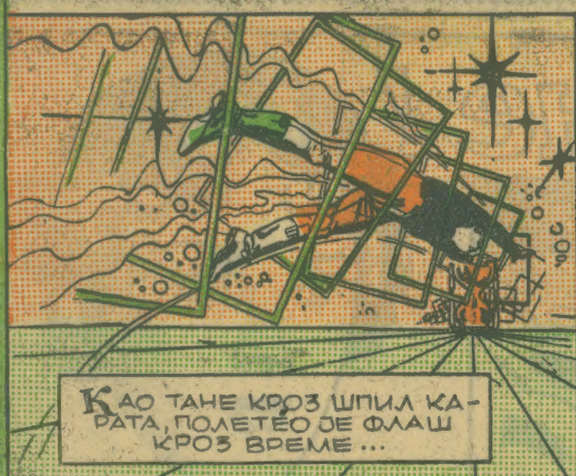

НАСТАВИЋЕ СЕ

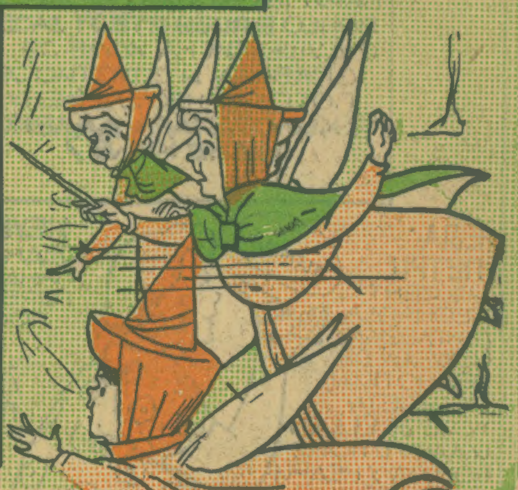
T-2/60

У ОВОМ БРОЈУ:

- СЕНЗАЦИЈЕ ПРЕ 120 ГОДИНА
- СТРАШНИЈЕ ОД АЈКУЛА
- ОДИСЕЈА...

СТРИПОВИ:

Бајка о цару Салтану, Паја, Мики, Бим и Бум, Флаш Гордон, Чардак ни на небу ни на земљи. Трећи на планини.

СУСРЕТ У ЏУНГЛИ

Једно од најтежих искушења за ловца је свакако тренутак кад се нађе окружен беспомоћним људима који га моле да их ослободи опасности од какве дивље звери, — тако почиње своју репортажу чувени амерички ловац Ворен Пеџ, познат по многим трофејима које је стекао у афричким џунглама. Тада је најмање у питању храброст. То је само дилема између страха и осећања дужности да човек помогне човеку. Лов из заседе је узбудљив, али лов на дивљу животињу коју сте због њених недела осудили на смрт претставља велики ризик.

Овај случај ми се догодио за време проласка кроз Кенију. Чим сам стигао у једно насеље на ивици џунгле, око мене су се окупили мештани и почели да ми причају о једном „великом и дивном“ леопарду, који је терорисао целу околину, а баш тих дана напао је и једног пастира. Два најхрабрија домороца Ђио и Калофиа понудили су се да ми помогну у трагању и нападу на овог леопарда.

Следећег дана у пратњи њих двојице, наоружан карабином, кренуо сам ка месту где је било појило. Веровали смо да се у току дана леопард мора појавити. Одлучио сам се да му поставимо мамац и да га из заседе нападнем. Успут сам убио једну зебру, чије је месо требало да послужи као замка.

Моји пратиоци су знали да открију и разликују готово и неприметан траг, познавали су „законе и обичаје џунгле“, али били су веома уплашени. Када смо дошли до места где смо намеравали да поставимо мамац они никако нису хтели да се одвоје од мене. Морао сам и ја са њима да обављам све техничке послове око постављања замке. За једну нижу грану усамљеног дрвета привезали смо зебрин бут који је требало да намами леопарда, али да га хијене не дохвате. У одабирању заклона помогло ми је искуство ове двојице људи, рођених и одраслих на крају џунгле, јер је било врло важно да, кад се леопард појави, поветарац дува ка нама како нас звер не би осетила.

Време је споро пролазило. Био сам почео да губим стрпљење, чинило ми се боље да сам ја трагао за њим, него што га чекам да ми он сам наиђе пред пушчану цев. Сетио сам се мог пријатеља Боба, који се сада налазио негде у Нигерији и коме је требало ускоро да се придружим. Кад би само могао да ме види у овој глупој ситуацији — како гледам у комад меса везан за грану, испод које су се шуњале хијене, сигурно би прснуо у смех називајући ме, по свом обичају, „прашумским Дон Кихотом“.

Изненада Ђио ме ухвати за руку. Чуо сам пригушено режање. Из једног шипрага засветлеле су очи леопарда. У неколико скокова нашао се под дрветом и хитро као мачка успузао уз њега. Приказао нам се у свој својој величини. Не памтим да сам икад раније видео тако лепог.

Опалио сам. Тело ове огромне мачке се згрчило и пало на земљу. Чекао сам неколико тренутака. Леопард је лежао непомичан.

Био сам задовољан. Када су се Ђио и Калофија уверили да је леопард мртав, пришли су му, вукли га за реп, отварали му чељуст и нешто причали на свом дијалекту. Убијени леопард био је дуг, заједно са репом, 2,30 метра.

Још на улазу у село дочекали су нас мештани. Прилазили су убијеној животињи да се лично увере и пипну је. Једна млада жена замолила ме је да јој дам реп јер од њега хоће да скува чорбу. По веровању домородаца онај ко је поједе биће храбар и јак као леопард.

Тај дочек пун поштовања и стечена слава умало ме нису стали главе у покрајини Куку, северно од планине Килиманџаро.

У једном селу чуо сам од домородаца да околину пустоши подивљали слон. Наносио је велике штете плантажама и усевима, али још већа опасност је била у томе што је могао да доведе читаво крдо слонова, који као у трансу газе и руше све пред собом.

Без размишљања сам се понудио да убијем слона, поготово што за такав лов није требало платити дозволу. Нисам тражио чак никакву пратњу и нисам хтео да чекам у заседи. Постао сам прави чувар сеоских поља. Крстарио сам њима желећи да се већ једном тај слон појави. И он се најзад појавио. Сада се само сећам тог тренутка, али како је даље ишло и како се завршило — не знам.

Угледао сам га у једној башти. Био је огроман. Прво што ми је пало на памет било је да га снимим. Али то је била и моја кобна грешка. Понашао сам се као да се налазим у неком зоолошком врту, а не, на малом растојању, очи у очи с разбеснелим слоном.

Свакако је осетио моје присуство, јер је изненада подигао сурлу и уши. А када слон заклепеће ушима и крене у напад, ништа више не може да га задржи. То се управо и догодило. Земља је под његовим ногама тутњала.

У афричким џунглама ловио сам дотле многе животиње: лавове, леопарде, носороге. Знао сам да треба гађати слона у око или кичму. Али у овом тренутку нисам имао времена да бирам положај. Једино што сам видео то је огромна сива маса која ми се у страховитом тутњу приближава.

Подигао сам карабин и опалио. Слон је и даље трчао. Опалио сам још једанпут. Слон је био ту, већ готово предамном. Знао сам да последњи пут пуцам. И тада, десило се чудо! Слон је пао на колена, десетак метара од мене.

Тај догађај је лако описати, али немогућно је исказати шта сам за оно неколико тренутака преживео. Свакако, сусрет са овим слоном био је и остаће мој најузбудљивији ловачки доживљај. Чврсто верујем да ми се нешто слично неће догодити, јер ако се и деси мислим да неће имати ко да опише.

ТИГРИЦА СА 40 МЛАДИХ

Видети младог лава у зоолошком врту није никаква реткост. Бебе-тигрови много су ређе. Због тога је разумљива пажња којом је стално окружена једна краљевска тигрица у берлинском зоолошком врту: она је досад донела на свет 40 тигрића. За сву своју „децу“ она се старала истом љубављу и никоме није допуштала да им се приближи, чак ни њиховом оцу.

Ripley's Веровали или не!

НАЈЧУДНИЈИ МИРАЗ У ИСТОРИЈИ

МЕРИ ПРЕСТОН ЋЕРКА ИРСКОГ ЛОРДА ОД ТАРЕ ДОНЕЛА ЈЕ КАО МИРАЗ СВОМ МУЖУ ФИЛИМУО'НИЛУ:

1.000 ФУНТИ СТЕРЛИНГА.
1.000 ПУШАКА.
1.000 РЕДЕНИКА.
1.000 МАЧЕВА.
2.000 КОЊА.
2.000 ПИШТОЉА.
1.000 СЕДЛА.

ЛЕТ НА ДУШЕКУ

ЗА ВРЕМЕ ЈЕДНОГ ЦИКЛОНА КОЈИ ЈЕ 1860 ГОДИНЕ ЗАХВАТИО ОКРУГ МЕСАК (САД), ВЕТАР ЈЕ ПОНЕО ЕЛИЗУ СТЕЈТ ЗАЈЕДНО С ДУШЕКОМ НА КОМЕ ЈЕ СПАВАЛА И СПУСТИО ЈЕ, ПОТПУНО НЕОЗЛЕЂЕНУ, 12 КИЛОМЕТАРА ДАЛЕКО ОД ЊЕНЕ КУЋЕ!

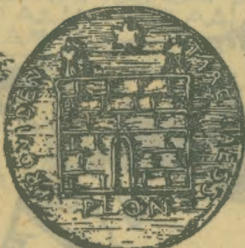

ЕЛА ПЕТРИ ИЗ СЕНТ ЛЕОНАРДА (ЕНГЛЕСКА) ИЗВЕЛА ЈЕ ЈЕДНО ПИЛЕ ИЗ ЈАЈЕТА КОЈЕ ЈЕ 21 ДАН И ДАЊУ И НОЋУ, НОСИЛА У НЕДРИМА.

НЕУНИШТИВО ДРВО

ЈЕДНА МАСЛИНА У ПАНДРОСЕНОНУ (ГРЧКА) ГОРЕЛА ЈЕ ЗА ПОСЛЕДЊИХ 3000 ГОДИНА ВИШЕ ОД 100 ПУТА АЛИ ЈЕ УВЕК ПОНОВО ИЗРАСЛА.

НАЈСТАРИЈИ ПЕЈЗАЖ ЛОНДОНА

НОВЧИЋ КОНСТАНТИНА ВЕЛИКОГ ИСКОВАН 324 ИМА НА ЈЕДНОЈ СТРАНИ СЛИКУ ЛОНДОНСКОГ ЗИДА И ГРАДСКИХ ВРАТА

ПОТОНУЛИ ЗАМАК

ЗАМАК ПЛАНТА У МЕРАНУ (ИТАЛИЈА) ТЕК ШТО ЈЕ БИО ДОВРШЕН, КАД ЈЕ ОБЛИЖЊА РЕКА, НАДОШЛА ОД КИША, НАНЕЛА НА ЊЕГА ОГРОМНУ КОЛИЧИНУ БЛАТА КОЈЕ СЕ, ЧИМ СЕ РЕКА ПОВУКЛА, СТВРДЛО КАО КАМЕН. ПОШТО ЈЕ СОПСТВЕНИК НЕПОСРЕДНО ПРЕ ТОГА УМРО, БЛАТО НИКО НИЈЕ ОЧИСТИО И ЗАМАК ЈЕ ТАКО ОСТАО КАО ДА ЈЕ ПОТОНУО У ЗЕМЉУ

МАЧКЕ
КАО ПОЛИЦАЈЦИ У ГРАДУ ЦВЕЋА

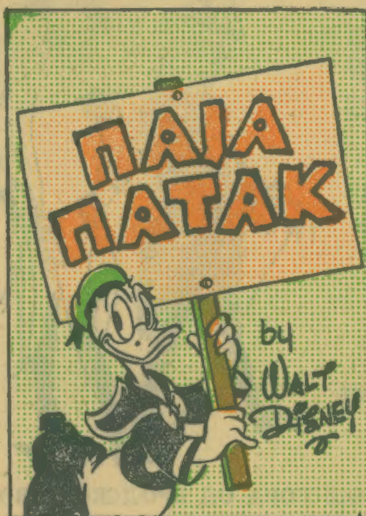

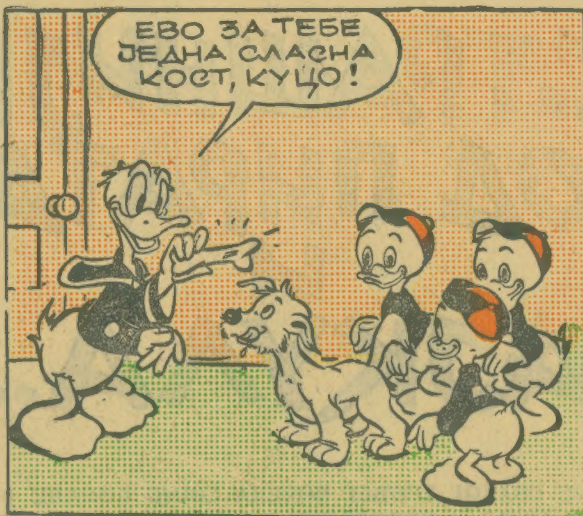
Недалеко од Торонта налази се Брентон, канадска „престоница цвећа“. Ту, на великом поседу „Дејл“ има више стаклених башта него у читавој Северној Америци. Да би се видела сва ова цветна чуда, треба превалити 52 километра стаза.

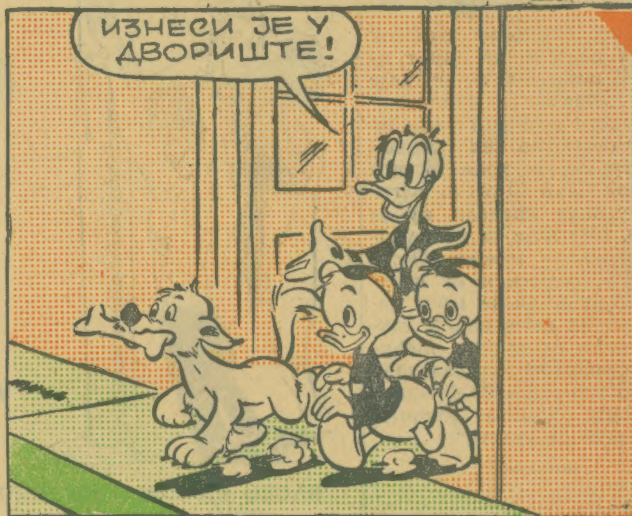
Ово „царство ружа и орхидеја“ старо је преко 90 година, а настало је кад се енглески вртлар Хенри Дејл населио у Канади. Дејл је у почетку углавном садио парадајз и спанаћ, остављајући мало простора и за своју највећу љубав — руже. Али, кад је после неколико година на великој међународној изложби ружа у Њујорку добио готово све награде, одлучио је да се сасвим посвети само њима.

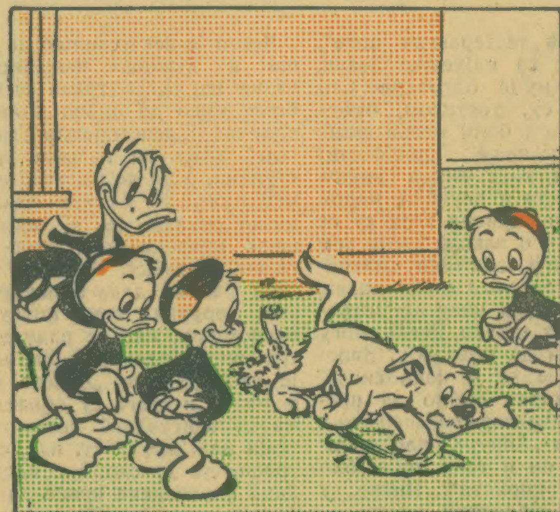
Данас се из канадске „престонице цвећа“ у разне земље годишње шаље 7 милиона ружа. Ништа мање нису цењене ни орхидеје из Брентона. Једном годишње многобројне стаклене баште, у којима се налази преко милион орхидеја, отворене су за публику. Те недеље посетиоци почињу да пристижу од ране зоре, аутомобилима, аутобусима, бициклима, пешице, да би видели, иако незваничну, највећу изложбу орхидеја на свету.

У свакој „улици“ у кварту орхидеја може се срести по неколико „полицајаца“ — великих мачака које у стакленим баштама савесно врше своју дужност. Наиме, мишеви и пацови униште сваке године велику количину луковица орхидеја и према томе дужност „полицајаца“ је да гоне и уништавају ове штеточине. Мачке добијају као „плату“ одређену количину млека, а за осталу храну морају саме да се побрину.

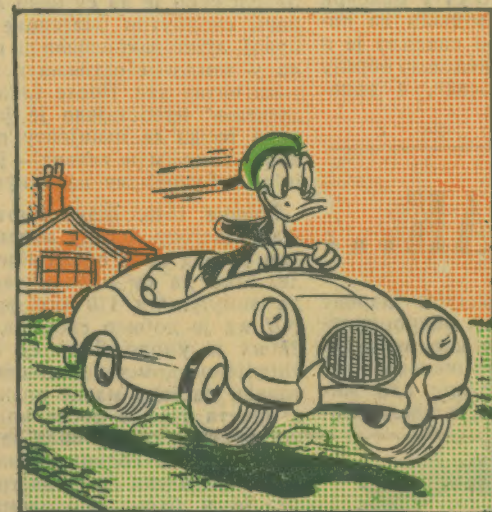

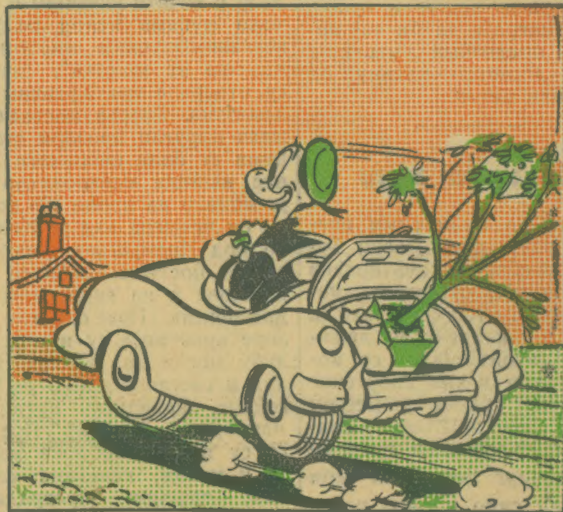

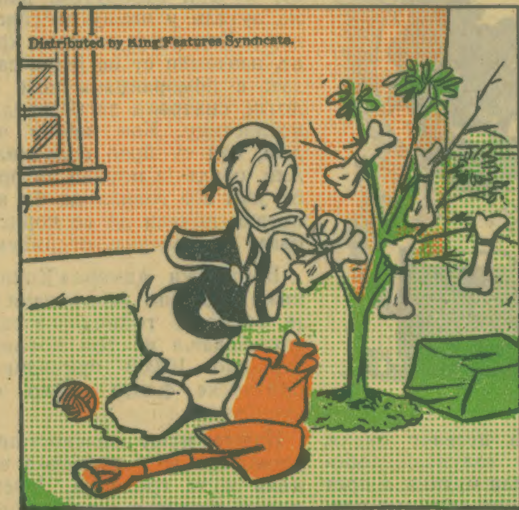

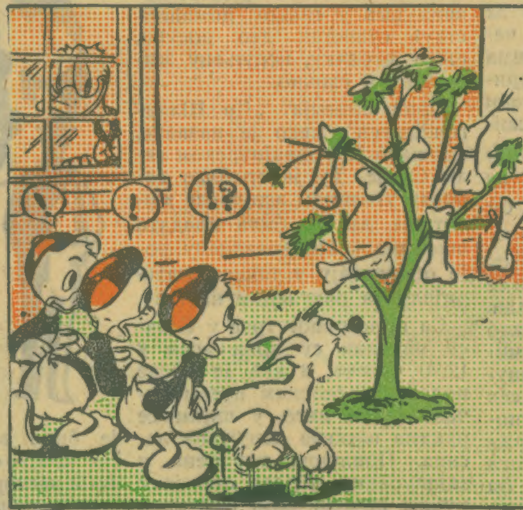

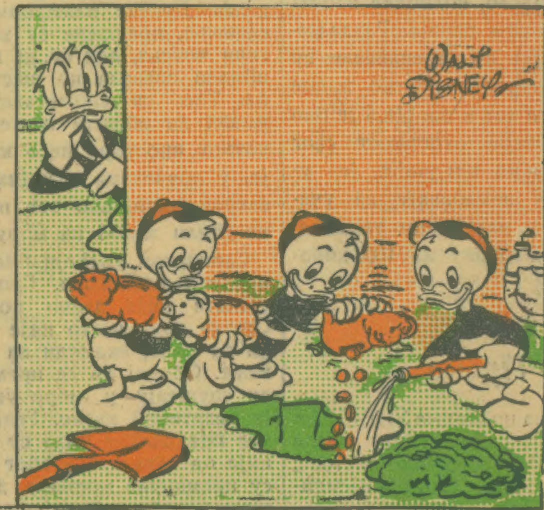

ОД БЕРКЛИЈА...

Прва француска атомска бомба експлодирала је 13 фебруара ове године у Сахари. По мишљењу неких америчких научника то је била 250 атомска бомба која је досад експлодирала. Пре Француза Американци су испалили 157, Руси 71 и Енглези 21 атомску бомбу. Износећи ове податке они су утврдили и хронологију рађања и експлозију атомских бомби.

1896 године — Беркли, француски физичар, открио је природну радиоактивност урана.

1915 — Ајнштајн је дошао до своје теорије релативитета. По њему, материја и енергија су еквивалентни. Тиме је поставио темеље за развитак модерне физике.

1919 — Рутефорд, британски научник, успео је да изведе вештачко разбијање атома.

1939 — На основу експеримената Ирене Жолио-Кири и Павла Савића у Паризу, Хан и Штрасман су утврдили цепање атома урана.

1939 — У децембру те године Ајнштајн је у свом писму претседнику Рузвелту захтевао подршку државе у атомским истраживањима. Он предлаже стварање америчке атомске бомбе.

1942 — Америчким научницима пошло је за руком да изведу прву контролисану атомску ланчану реакцију. То се десило 2 децембра на универзитету у Чикагу.

1945 — на полигону за испитивање у Лос Аламосу, у Њу Мексику, САД, експлодирала је прва атомска бомба у свету.

1945 — на дан 6 и 9 августа бачене су атомске бомбе на Хирошиму и Нагасаки.

1949 — 29 августа Совјетски Савез је испробао своју прву атомску бомбу.

1952 — Велика Британија је 3 октобра испалила своју прву атомску бомбу.

1952 — Сједињене Америчке Државе испалиле су 1 новембра прву водоничну бомбу.

1953 — у Совјетском Савезу 12 августа експлодирала је прва водонична бомба.

1957 — Велика Британија испробала је своју прву водоничну бомбу 15 маја.

1958 — делегације СССР, САД и Велике Британије састале су се 31 октобра у Женеви да би размотриле могућност обуставе и ефикасне контроле атомских експлозија. Та конференција са прекидима још траје.

1958 — 3 новембра извршена је атомска експлозија у Совјетском Савезу. То је била последња атомска експлозија до француског експеримента у Сахари.

*

У вези са овим ми ћемо напоменути да има разних атомских бомби. Овде ћемо се нарочито осврнути на уранску бомбу направљену од изотопа урана — 235 и мишљење научника о њеној снази.

• За једну бомбу потребна је количина већа од десетак килограма. Да би се добио појам о снази која се крије у њој узмимо само један килограм овог тешког метала, који стаје у коцку са ивицама од 3,8 сантиметра. У тој количини која комотно може да стане у две кутије за шибице конзервирана је снага која је равна:

• 2500 тона квалитетног угља

• 20.000 тона најјачег хемиског експлозива тринитротолуола

• раду 15 милиона радника у току 8 сати.

Ово су подаци за потпуно искоришћење једног килограма урана — 235. Цифре су превелике да би се стекла потпуна слика. Узмимо стога само један грам, количину која је мања од зрна бибера. Ево неких примера колико он може да користи:

• решо средње величине могао би непрекидно да греје пет година

• мањи путнички аутомобил могао би да се креће под пуним гасом 125 дана и притом 3 пута да обиђе земљу по екватору.

• Три пуна теретна воза могла би да је подигну до највишег врха на Земљи — Монт Евереста.

Ови подаци јасно говоре о користи коју би човечанство имало када би се у мирнодопске сврхе искористило сво атомско оружје.

ПРОБА ПОШТЕЊА

Једном париском шоферу таксија пало је на памет да опроба поштење људи које вози. Начинио је много малих пакета и сваког пута по један остављао на задњем седишту својих кола. И шта је било? Само 40 отсто његових путника предало му је пакете, 15% није на њих уопште обраћало пажњу. Осталих 45%, односили су пакетић верујући да је неки ранији путник заборавио у таксију нешто скупоцено. Међутим у сваком пакету налазило се само металних 20 франака и писмена опомена: „Видите, не исплати се красти".

Могао би...

Једна врста ружичастог корова на Арктику који зову пламени коров, узрасте свега до 10 сантиметара, јер не-

ма довољно земље и сунца. Неки сматрају да би тај коров у пределима умереније климе достигао висину од око један метар.

По цичи зими

Да се по цичи зими преплива швајцарско језеро Тунер потребна је изванредна конституција, огромно самопоуздање и упорност али и искуство у пливању на даљину. Тај испит сјајно су положила три члана спортског ронилачког клуба у Берну: Золтан Сабо и Штефан Винклер, и 19-годишњи средњошколац Јирг Бетге. На себи су имали само обично ронилачко одело, подводне наочари и ножна пераја. Раздаљину од 5,1 км. препливали су за изванредно кратко време — непун сат и по. Циљ је био да провере отпорност свог тела према хладноћи, јер у пролеће намеравају да учествују у пливачком такмичењу на Јадрану на 100 километара.

Према...

Према подацима УНЕСКО-а сваког дана у свету изађе 293,000.000 дневних листова, 335 милиона радиопријемни-

ка преносни вести из целог света свим народима, а више од 140 милиона биоскопа пружа разоноду људима.

Још жива...

Још је жива црнкиња Елиза Милер која је као млада девојка за време претседниковања Линколна ослобођена ропства. Она је једна од најстаријих црнкиња Сједињених Америчких Држава и недавно је у Мичигену прославила свој 111 рођендан. Славље јој је телеграмом срдачно честитао претседник Ајзенхауер.

СТРАШНИЈЕ ОД ПИРАТА И АЈКУЛА...

ВАСКО ДА ГАМА ИЗГУБИО ЈЕ СВАКОГ ТРЕЋЕГ ЧОВЕКА СВОЈЕ ПОСАДЕ ✶ ЈОШ ГОРА ОД БРОДСКОГ ДВОПЕКА БИЛА ЈЕ ВОДА ЗА ПИЋЕ ✶ ДВОСТРУКИ РАД ПРОТИВ „БОЛЕСТИ ЛЕЊОСТИ" — СКОРБУТА

Откривање морског пута за Индију, који је водио око најјужнијег рта Африке, платио је Васко да Гама животом сваког трећег члана своје посаде. Од 265 људи који су кренули с Магеланом да би први пут опловили земљину куглу, свега њих 18 видели су поново свој завичај. Дугачка је листа „аветињских бродова" чије су посаде до последњег човека настрадале од помора: опустеле једрењаке носили су таласи и морске струје све док се не би насукали на какву обалу или потонули у бури.

Ужасни услови који су владали у вечито влажним и мрачним рупама испод палубе, названим звучним именом „одељења за момчад", широм су отварала врата разним епидемијама. Висеће постеље и мали округли прозори столећима су били непознати. Данас изгледа невероватно да је морало да прође 105 година од времена кад је Колумбо код Индијанаца „открио" висеће постеље да би се оне појавиле и на европским једрењацима. Прве округле прозоре кроз које су и под палубу могли да продру ваздух и светлост добио је, 1822 године, француски путнички пароброд „Жан Бар". Пре тога су посаде бродова живеле у малим, кавезима сличним, дрвеним преградама, мрачним, загушљивим и влажним. Дрвене платформе за спавање, прављене су за четири човека, али су на њима обично спавала по шесторица. Тако су многи морнари имали за живота мање животног простора него касније, у ковчезима у којима су сахрањивани, ако већ не би изгубили живот на мору.

Санитарни уређаји били су потпуно непознати. Сапун се уопште није делио посади. Слатке воде често није било ни за пиће, акамоли за умивање. Обичај да се преминули спуштају у море уведен је релативно касно. Религиозне предрасуде биле су важније од хигијене и због тога су преминуле морнаре, да би их покопали у првој луци, понекад и месецима чували негде под палубом.

Ништа боље није било ни са исхраном. Главна храна морепловаца били су усољено месо и риба. „Штедљиви" капетани увели су као праксу да у успутним лукама купују месо које се већ почело кварити, те је због тога било много јевтиније, рачунајући да ће велика количина соли сакрити непријатан задах. Бродски двопек већ после неколико седмица пловидбе претварао би се у влажним оставама у слано, лепљиво тесто које су људи с муком гутали.

Али, најгора од свега била је вода за пиће: држали су је у дрвеним судовима где су се сумпорне соли и дрвене супстанце везивали у сумпорну киселину која ју је, заједно с бактеријама, претварала у смрдљиву „чорбу". Тек после три седмице, кад би се на дну суда нахватале алге вода се могла поново пити, јер би је ове биљке донекле пречистиле. Једна стара поморска изрека чак каже да вода мора три пута да се усмрди и да се пречисти да би, без опасности од тровања, могла опет да се пије.

Због тога су, као замена за воду, ношене велике количине алкохола. Поред тога, алкохол је био потребан за „унутрашње загревање" морнара, јер се због опасности од пожара у одељења за посаду под палубом ватра није смела уносити. Само су ловци на китове загревали своје просторије, и то топовском ђулади коју би претходно усијали на огњишту на палуби. За „унутрашње загревање" морнара, понела је шпанска армада, кад је кренула на Британију, 82.000 литара вина. Сасвим је онда разумљиво да је на таквим бродовима посада стално у пијаном или полупијаном стању и да су сукоби и туче биле редовна и сасвим „природна појава".

Под тим условима није ни чудо што је главна дужност бродског лекара била интервенција за време и после туча. Назив „тестераш за ноге", како су га најчешће звали, потпуно му је одговарао. Столећима су, уосталом, бродски лекари били особе више него сумњиве прошлости: студенти који никад ништа нису учили и научили, надри лекари и бербери који су се огрешили о законе своје земље. Многи капетани сматрали су, уосталом не без права, да им лекари нису ни потребни и да њихов посао могу они сами да обављају. Забележено је да је неки енглески адмирал одбио да предузме маневар спасавања кад је његов „хирург" пао у море „јер он и тако није био од неке користи". Иначе, у дужност бродских лекара — поред тога што су у маневрисању једрима морали да помажу посади — спадало је и то да једном недељно обрију све чланове посаде, а капетана сваки дан.

Често је лекар морао да врши и дужност извршиоца казни јер је, сматрало се, најбоље умео да оцени колико удараца „деветорепом мачком" може да издржи преступник, а да не издахне под камџијом. У његову надлежност спадало је и, прикивање криваца ножевима за главну катарку. Само се по себи разуме да су такви бродски хирурзи били потпуно беспомоћни кад се радило о тропским болестима. За њих је скорбут био „болест лењиваца" и стога су оболелима „преписивали" двоструко тежи рад. Други су, пак, сматрали, да је скорбут последица „покварене крви" па су болесницима пуштали крв. Забележено је да су неки лекари скорбутне болеснике у првој луци закопавали до грла у земљу и остављали их тако читав дан. После таквог „лечења" преостајало је још само то да се пацијенту покрије земљом и глава — јер је у међувремену издахнуо.

Године 1545, Жака Картијеа и његову посаду изненадио је лед крај обала Канаде, тако да су морали тамо да зимују. Од 110 морнара, 107 их је добило скорбут, а 27 их је умрло. Тада су им Индијанци-домороци посаветовали да једу младе иглице с дрвета тује и после кратког времена сви су били здрави. Неколико година касније неки холандски брод настрадао је у бури. Бродоломци су, мучени скорбутом, данима лутали у чамцу за спасавање. Кад им је нестало хране, навалили су на један сандук с поморанџама које су дотле сматрали за безвредну посластицу. Као неким чудом, сви су брзо оздравили. Али, отада је морало да прође још 200 година да би капетани почели да се користе овим драгоценим открићем.

Британски адмирал Хокинс каже у својим успоменама да је за десет година његовог службовања на том положају, око 10.000 припадника британске флоте умрло од скорбута.

Ништа мању опасност претстављала је у тропским водама жута грозница. Чувени пират Франсис Дрејк, коме је на једној пловидби од 2.300 морнара њих 750 умрло од жуте грознице, имао је за ову болест свој начин „лечења" достојан једног гусара: приликом преласка преко полутара његови „бербери" морали су сваком члану посаде да пусте толико крви док палуба не би постала сасвим црвена. Колико је овај „лек" помогао показује и то да је и сам Франсис Дрејк умро баш од жуте грознице.

Лекарске торбе бродских лекара једва да су се разликовале од „апотеке" сеоских врачара. Поред тестера за кости, у њима су се налазили прашкови за повраћање прављени од зуба слона, змијски отрови и разни сумњиви мелеми.

Од свих поморских земаља, највише бриге о здрављу својих морнара показивали су Холанђани. Још 1610 године основали су они у Миденбургу једну школу за бродске лекаре, а ускоро и другу у Батавији. На њих су се угледали Французи: године 1776 отворили су они такву школу у Марсеју у коју је могао да ступи „сваки четрнаестогодишњак који зна да чита, пише и... брије".

ДОБИЛИ ЗАДАТАК...

Репортери Радио Базела Петер Вајс и Ханс Хаусман добили су задатак да измисле нову забавну емисију.

И измислили су. Поставиће микрофон у неком месту и позвати становнике да донесу неки користан предмет каквих има у сваком домаћинству: сувишни део посуђа, стару играчку, испуњену животињу и слично.

Прва емисија: „Др Шлангенфанген", како је названа, одржана је у швајцарском селу Станс. Ту је требало сабрати углавном испуњене животиње да би биле предате школама у Нидервалдену које оскудевају у таквом материјалу за очигледну наставу.

Са пространог трга у Стансу упутили су први апел у 12.30 часова, а већ је после пола сата сеоским путем трчало једно дете, у чијим се рукама њихала испуњена ласица. Прилично узбуђено и зајапурених образа оно је с муком крчило себи пут кроз гомилу која се зачас окупила око радија. За ласицом су пристизали орлови, јастребови, јежеви, веверице, чак и један пантер, и мале птице. Неке врсте су се могле и препознати, неке, богме, не, неки примерци су били очувани, неки рашчупани. Али сваки мали дародавац био је очигледно поносан и срећан што може својим прилогом да помогне. Примајући дарове из њихових руку радиорепортер Петер Вајс као из рукава избацивао је шаљиве опаске о свакој птици или животињи. Љутње, наравно, ни-

је било већ веселог смеха. На крају су залупали добоши и засвирала музика, а претседник општине се у име власти захвалио и досетљивим радиорепортерима и дародавцима.

Да је ова корисна а и забавна емисија успела ван сваке је сумње. За време њеног трајања, телефони у студију у Базелу нису престајали да звоне: триста слушалаца је понудило своје прилоге. Досада их се јавило готово из половине Швајцарске.

РАТ ПИРАНАМА!

Незаситим пиранама, најкрволочнијим рибама на свету, недавно је бразилијанска влада објавила рат до истребљења. План за борбу против њих и методи који ће бити употребљени израђени су с највећом брижљивошћу.

Као што је познато, пиране живе у рекама Бразилије у области која обухвата више хиљада квадратних километара. Иако није тежа од пола килограма ова риба-разбојник у стању је да својим изванредно оштрим зубима пресече чак и кожу алигатора. Она прождире све, често и друге, слабије од себе пиране.

За борбу против пирана стручњаци ће употребити средство којим су се против њих борили Индијанци још пре доласка Европљана у Америку. То је у прах претворен корен јужноамеричке биљке тимбо, потпуно безопасан за друге рибе, док пиране угину чим им отров нападне органе за дисање.

ПЛАЋАЊЕ ЗЕЧЕВИМА

Играче белгиског фудбалског клуба ФЦ Верлен народ зове „зечеви". Надимак су добили зато што им се путни и други трошкови исплаћују... зечевима. Тај је обичај заведен у време и после рата када је владала оскудица у месу. Зечеве за њих гаји чувар игралишта. Против овакве једноличне хране све чешће се чују протести, а капитен тима каже: „Како би било да већ једном пређемо на јастоге или бар гуске, патке и пилиће. Зечеви су нам изишли већ на нос".

Веома ретко

У неким деловима Јужног Египта падавине су веома ретке. Када би шоља за белу кафу била остављена на-

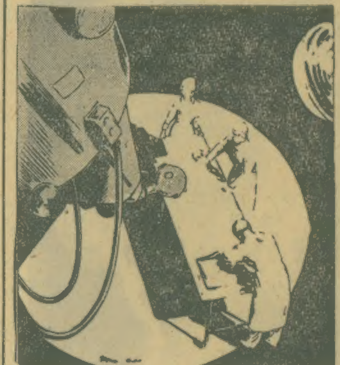
пољу да се у њој прикупи кишница било би потребно, како неки мисле, око 60 година да се она до врха напуни.

Први новчић

У Есену се дошло до важног нумизматичког открића приликом испитивања једне колекције новца. Први пут је пронађен један примерак римског новца из доба цара Константина Великог (306—337) на коме се с једне стране налази профил првог хришћанског цара а с друге грчки крст. Овакав новац кован је око 320 године у Тичину (Павија).

Чудан »нож«

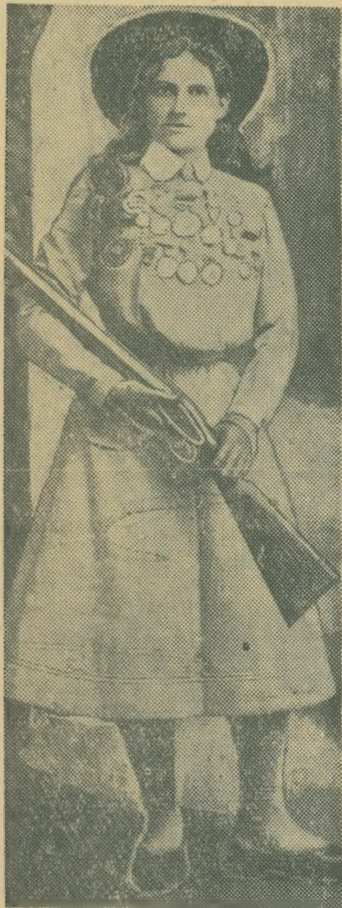
Недавно је помоћу „атомског ножа" извршена прва операција — у историји — на мозгу и то без отварања лобање. Шведски атомски научници и неурохирурзи, инспирисани искуствима из Сједињених Америчких Држава, уклонили су део можданог ткива код једног човека који је патио од менталне депресије. Атомски нож уствари је зрак протона позитивно наелектрисаних атома водоника. Овај

протонски зрак пробио је ткиво из 18 разних праваца и разорио га, а притом није проливена ни кап крви нити је начињен икакав рез.

Причице..

О исходу овогодишње Олимпијаде у Риму кружи ова причица: „При расподели првих места Италија ће имати пресудну реч. Руси ће заузети прва места у тешкој атлетици, Американци у лакој атлетици, а Италијани прва места — на трибинама.

»ИГЛО КЛУБ«

Кад снежне планине заблистају под првим сунчаним зрацима у Шведској почиње „сезона иглоа". За један дан воз пребаци излетнике из Штокхолма на север у дивно пространство снега и леда, у шведске „Алпе". Што су све планинске куће већ препуне нико се ни најмање не брине. У специјално саграђеним саоницама они вуку са собом све што им је потребно за биваковање: врећу за спавање, филцане чизме, примус, термос боцу, а кратка лопата и нож од 50 сантиметара довољни су да се за два три сата од снега сагради сигуран заклон од ветра, снега и леда.

Онај ко је у томе само једном окушао срећу још није достојан округле значке „игло клуба", са сликом иглоа и три звезде изнад њега, симболима знања, мудрости и другарства. Јер ваља добро научити како се од снега гради колиба; уравнотеженост је потребна да се сачува присебност и у тренуцима нај веће опасности — при изненадном налету снежне олује, лавина и, најзад, осећање другарства које човека оспособљава да се прилагоди околини.

Ко стекне ове особине, а уз то је током две године бар седам пута преноћио у снежној колиби саграђеној сопственим трудом и знојем прима се у чланство клуба, који је ове зиме прославио своју тридесетогодишњицу. Клуб има 60 чланова, а ван њега игло-спорту приступило је више хиљада Швеђана.

Замисао је потекла од, данас већ седамдесет година старог, али још младићки свежег и предузимљивог шведског архитекте Бирх-Линдгрена. Да би учинио крај недостатку смештаја у пределима зимских спортова он је 1930 године био одлучио да по угледу на Ескиме сагради, тада први, игло. Две године доцније, двојица смучара, иако већ довољно вешти у грађењу кренули су на пут од 150 километара, у Лапонију, до првог ескимског стана у снегу и леду. Провели су ту седам дана и седам ноћи. Кад су се оданде вратили приказали су своју вештину и грађење снежних колиба постајало је све популарније. Чак је ушло и у програм зимских вежби армија нордиских земаља. Сматра се да ће љубитељи зимских спортова овог пролећа саградити око 3.000 нових иглоа у Шведској, Норвешкој и Финској.

Само грађење снежних колиба није тежак посао. Помоћу два скијашка штапа, као циркломм, обележи се круг у снегу. Обим од 130 сантиметара довољан је за колибу у коју могу да се сместе три особе. Затим се одвајају одока одмерени блокови снега. Ножем се „цигле" изравнају и постављају једна на другу. Остави се само четвртаст улаз, а пукотине запуше „малтером" од неслеђеног снега. Игло ове величине довољно је топао, а запаљена свећа или термос убрзо повисе температуру још за неколико степени.

ЈЕДИНСТВЕНА ПЛАНИНА У СВЕТУ

Једна планина иако висока свега 1.260 метара заузима јединствено место међу свим планинама света. То је Монт Дијабло која се уздиже у самом центру равне покрајине Контра Косте, у Калифорнији, око 60 километара североисточно од Сан Франциска.

Са врха ове планине пружа се шира панорама земље и мора него са било које друге тачке у свету. Одатле је видљиво неких 130.000 квадратних километара земље и мора — око 500 километара од севера на југ и од 420 до 450 километара са истока на запад.

Због своје усамљености Монт Дијабло претставља најупадљивије природно обележје у Калифорнији. Уздиже се усред широке равнице, без иједне друге планине у близини, тако да је видљив с велике удаљености по свом дуплом врху који личи на кратер, мада Дијабло није вулканског порекла.

НЕНАДМАШНИ СТРЕЛАЦ

Рођена је 1860 године у држави Охајо. Звала се тада Фебе Море и још као девојчица постизала је изврсне резултате у стрељаштву. Кад јој је било 12 година могла је сваким пуцњем да откине главу препелице у лету. На позив немачког цара Виљема II, куршумом му је „отресла" пепео с цигарете коју је држао у устима.

Пушком и пиштољима умела је да барата с таквом вештином да је у то време, а вероватно ни после нико није превазишао. Као одличан стрелац појављивала се у разним трупама, поред осталих и са „Биком који седи" индијанским поглавицом, и другим истакнутим личностима из трупе Буфала Била.

Ани Окли је иначе сеоско сироче које је без ичије помоћи крчило себи пут. На врхунцу славе, удала се за Франка Батлера. Бесмртна Ани, звана „Мали сигуран погодак", умрла је 1926 године.

Од Золе до Сартра

Ниједан француски писац, чак ни најпознатији, од Золе до Сартра, није ни близу постигао оно што је Марија Ана Демаре: продат је милионити примерак њеног романа „Бујице". Сваких пет минута, према статистици, продаје се по једна књига њених 25 романа колико их је написала од 1939 године. А ипак је Марија Ана Демаре потпуно непозната у француској књижевности. У неку руку она је француска Курт Малер: пише „романе срца", како сама каже. Радња се одиграва увек у некој далекој непознатој земљи и посреди је увек љубав, која на крају побеђује.

ГОЛИЦА ИХ...

Борба париске општине са голубовима који каљају споменике ушла је у нову фазу. Из хуманих разлога не могу да буду побијени, а кад их преселе они се већ после неколико недеља враћају. У помоћ је узето неко ново хемиско средство које не мирише а није ни отровно — оно само голица ноге голубовима и сад више не слећу на споменике посуте тим прахом.

ЧАРДАК НИ НА НЕБУ НИ НА ЗЕМЉИ

ПО МОТИВИМА ИЗ НАРОДНИХ ПРИПОВЕДАКА

1

Царевић Милош и Брка, јашући на крилатом коњу кога су нашли у чардаку ни на небу ни на земљи, пошли су у потеру за страним витезовима отимачима принцезе Бисерке

ЈЕСТЕ, ТО ЈЕ ОН!

2

Престрашени витез видео је како се ка њему спушта крилати коњ.

3

Витез је истргао мач да се брани. Али му га је Милош одмах избио из руке.

4

ГДЕ ЈЕ БИСЕРКА!?

ПОШТЕДИТЕ МИ ЖИВОТ! СВЕ ЋУ ВАМ РЕЋИ

5

ДОБРО, НЕЋУ ТИ НИШТА АКО НАМ ОБЈАСНИШ ГДЕ МОЖЕМО НАЋИ ЊУ И ЊЕНОГ ОТМИЧАРА

ЊЕГОВ ОТАЦ ЈЕ ВЛАДАР ЈЕДНЕ ЗЕМЉЕ ДО КОЈЕ СЕ СТИЖЕ АКО СЕ ИДЕ ПРАВО ПРЕМА ИСТОКУ!

ЧЕКАЈ ДА ЈА, ДОК РАЗГОВАРАЈУ, ПРЕТОВАРИМ ОВАЈ САНДУК НА НАШЕГ КОЊА... ДОСТА ЋЕ МУ БИТИ И ПОКЛОЊЕНИ ЖИВОТ!

6

Витез са истока одјахао је спокојно ка својој земљи.

7

Не знајући да су Милош и Брка побегли из чардака...

„СЕНЗАЦИЈЕ“ ПРЕ 120 ГОДИНА

Необични догађаји на београдским улицама нису били чести, али ако се неки збио, онда се о њему дуго говорило. За странца, који је четрдесетих година прошлог века навратио у Београд, извесне појаве и ствари биле су необичне, али Београђани, већ навикли на то нису ни примећивали више. Необично је странцу било што не види жене на улицама, али Београђанима нимало. Такав је био „ред“, своје жене су чували од Турака силеџија и склањали их у куће. Било је за странца необично и то што трговци кад у подне одлазе на ручак, остављају дућане и ћепенке отворене и ни од кога чуване. Београђани су међутим знали каква строга казна чека онога ко украде. Зашто Срби на улицама не пуше, питали су се странци, кад су знали да су иначе страсни дуванџије. Наредби кнеза Милоша морало се покоравати.

Увек замахнута камџија

А ипак, Београђани су имали своје „сензације“ и њихов живот није био смирен колико је то странцу могло да изгледа. Сем оних честих туча између Срба и Турака које нису узбуђивале само Београд него и целу Србију јер су се мало када завршавале без мртвих глава због чега је долазило до затегнутих односа, стара београдска чаршија имала је и друге „сензације“. У највећој гужви, кад су улице између отворених ћепенака биле пуне света, одједном би неко викнуо „лора“ (грабеж) — и тада би се „за тили час“ испразнили сокаци, а трговци муњевито поскидали са ћепенака своју робу. Од „лоре“ су највише и по неколико пута на дан страдали трговци воћа, симита и ђеврека. Биле су то ситне ствари, али су изазивале велика узбуђења и међу трговцима и купцима у чаршији.

Улице су се исто тако празниле кад би се још из далека чула дерњава и вика суруџија, момака који су јахали испред татара (гласника), када су долазили из Цариграда или однекуд другде. Њихову вику пратило је и звоњење многобројних прапораца пришивених испод њихових хаљина. Пролазећи кроз сокаке они су свакога ко се на путу или пред дућаном задесио, шибали дугим камџијама и зато се свако трудио да на време побегне ма где.

Чим би татари протутњали и улетели у кнежев конак или тврђаву Београђани су се скупљали и нагађали какав ли су то глас донели, и какве су новости покупили успут од Цариграда до Београда. Понеки се трговац могао надати да му је татарин или суруџија донео и писмо из далека света, јер су они задуго били и једине поштоноше. А писмо је могло да узбуди исто колико и неки велики догађај.

Симбол силе и сјаја...

Тридесетих година пашин излазак из града на теферич у Булбулдере, славујеву долину, која је у она давна времена када су Аустријанци држали Београд и Србију (1718-1739) била излетиште Београђана, у коме, певало се, има „с мора смокава, и од Мостара грожђа“, претстављао је нарочиту церемонију, чему је била сврха да се предочи становништву сила и сјај турског господства.

Један савременик у својим сећањима врло сликовито прича: „Пред пашом и за њим ишла је читава наоружана војска. Најпре су јахали на коњима таламбасџије, који су ударали у таламбасе, за овима, пред самим пашом, ишли су пешке чауши с великим чалмама и црвеним огртачима, са штаповима на којима је висило мноштво прапораца и стално звецкало. Затим је јахао паша на лепо оседланом коњу. Њега су окружавали гавази. Таламбасџије су по такту ударали у таламбасе, а чауши су се повремено дерали и нешто турски подвикивали а штапове тресли да се чује звекет прапораца. За пашом је ишла права војска: делије на коњима с копљима и високим калпацима, а за њима крџалије, такође на коњима. Жене су се затварале у куће док је ова сила пролазила, а и деца су једва извиривала кроз капије. А кад су жене пашине из харема ишле у шетњу колима и пролазиле кроз варош, гавази су трчали напред да то огласе. Тад су се сви дућани на Зереку затварали и нико није смео ни кроз ћепенке вирити, акамоли главу помолити“.

Тако су паше излазиле из града тридесетих и четрдесетих година, а после много скромније, док се на крају све ово није свело на две-три трошне кочије и неколико турских војника који су их пратили. Паша би морао унапред да замоли ког угледног грађанина, који је имао имање ван града, за допуштење да са својим харемом теферичи код њега, јер му „жене, вазда по харемима затворене, једва чекају да где у поље изиђу, као оно птице кад се из кавеза пусте“.

Дубисав Пирх, капетан у пруској војсци, посетио је Србију у касну јесен 1829 године. О ономе што је видео ту, написао је књигу под насловом „Путовање по Србији у години 1829“, и штампао је следеће године у Берлину. Као што сам каже у уводу своје књиге, он је одавно имао жељу да упозна Србију, а научио је нешто и српски из Вукове граматике. Ранкеово дело „Српска револуција“ потстакло га је нарочито да оствари своју давну жељу.

Када је на путу за Италију, преко Мађарске, у Пешти дознао да је закључен у Једрену мир између Пруске и Русије, он је решио да пође у Србију и види земљу „у којој се ствара држава“. „У Пешти дознадох — пише Пирх — да се Вук Стефановић Караџић, скупљач српских народних песама, писац Српске граматике и речника, налази у Земуну. Узех неколико речи препоруке на њега, у уверењу да ће ми баш он бити најкориснији у погледу давања података за пут у унутрашњост земље“.

Пошто је добио дозволу у Петроварадину, војна команда у Земуну издала му је пасош и он се 8 октобра 1829 лађом пребацио на турско земљиште под београдским брегом. Услед јаке кошаве и великих таласа по Дунаву вожња је трајала пуна два сата. Одмах после искрцавања Пирх се с пратњом упутио београдском везиру. У Београду се задржао неколико дана и српске су му власти у свему излазиле у сусрет.

На повратку по унутрашњости Србије он се поново задржао у Београду. „Ново стање ствари, — пише Пирх мислећи на хатишериф који је Србија имала да добије, даће Београду ускоро други изглед. Ако се одмах почне радити по добром плану то ће Београд, изванредно потпомогнут својим положајем, постати једна од најлепших вароши ових крајева. Он ће увек имати двојак значај, као трговачка варош и као тврђава“.

Пирхова књига је пуна ванредно лепих и драгоцених података за изучавање културног, друштвеног и привредног живота у Србији у првим деценијама прошлог века. Подаци су често давани у лепим и живим сликама. Оно што Пирх говори о самом Београду, о његовом изгледу и животу грађана такође је врло занимљиво. Иако странац, он је ипак успео да уђе у куће Срба и упозна њихов породични живот, обичаје и начин живота.

Нов и необичан свет

Улице у београдској вароши, кривудаве и калдрмисане крупним каменом нису пружале баш леп изглед. А куће и воћке као да су притисле улице, просто се нагнуле над њих. Трговачке и занатлиске радње биле су неугледне. Углавном слупане дашчаре.

А где станују они моћни, често и богати трговци, како они живе са својим породицама? „Тек кад сам дошао по други пут у Београд, — каже Пирх, и кад сам се више упознао, испунила ми се жеља да ме уведу у неколико породица“. Тада је видео живот Београђана, један за странца нови и врло необичан свет, који изненађује својом непосредношћу.

Обично иза дућана, скривене од туђих погледа, подизане су мале, чисте куће. Ту је двориште, башта, штала. У интимној атмосфери, склоњен и повучен, живи српски трговац са женом и децом. Ту му је оружје па и књиге. Ту он прима своје госте а већ по уласку у дућан стиче се утисак гостољубља. Кад се странац упозна са неком породицом, онда му више не треба гостионица.

„У тим малим кућама“...

Не само из страха од могућег рата, већ и да би се жене и деца склонили од турске суровости изабран је свакако овај начин живота. Кад домаћину у дућану изјавите да бисте желели да упознате његову кућу и породицу, он оставља посао калфи или суседу, а сам полази са вама. У лепом претсобљу или у кујни која се бели као снег, дочекује вас домаћица и уводи у собу. Прво се изведу деца пред госта, затим се показује намештај, па пошто је донела ритопечко вино, воће и слатко, које овде веома добро прави, седа и домаћица с гостима за један сто. Што је посета дужа, то је домаћин веселији и срдачнији. Од госта се, у знак благодарности за пријатељски дочек, очекује да прича „како је тамо“. Пред полазак се наздравља свему што је госту драго. Моле га да исприча нешто о својој породици како би се и њој могло наздравити.

Тиме је закључено ближе пријатељство и отада, где год се сретну, домаћин говори о части која је том посетом указана његовом дому. Али он ће вас замолити да ту почаст укажете и његовом суседу и повешће вас к њему. На тај се начин убрзо саставља читаво друштво жељно да чује шта странац прича.

„У тим малим кућама — каже Пирх, може се видети најоригиналнији намештај, и турски и европски, мушка и женска одећа која виси по зидовима у блештећем шаренилу; оружје домаћиново, али и понеки бакрорез. „Београђани све више напуштају турски начин живота“ — додаје писац.

Као и „Српска револуција“ коју је немачки историчар Леополд Ранке написао у сарадњи с Вуком Караџићем, тако је и Пирхово „Путовање по Србији у години 1829“ побудило пажњу у европским круговима и заинтересовало многе за Србију и њен народ.

ЈЕВТИНИЈИ ОД СКУТЕРА

Саобраћај у Паризу постаје сваког дана све тежи јер површина аутомобила једнака је готово површини свих париских улица. Да Парижани не би ишли пешице и да би се ипак некако провлачили кроз „иглене уши“ преко мере загушеног саобраћаја, један инжењер је конструисао минијатурни аутомобил: дуг 125 а широк свега 90 сантиметара. Он може бити снабдевен мотором од 50, 100 или 200 кубика и развија брзину до 80 километара на час. Стандардни тип оваквог аутомобила снабдевен је са по два мотора од 50 кубика на сваком точку, и кошта око 200.000 динара.

Како су постала имена

Псећа Острва

Поред западноафричке обале лежи група вулканских острва, познатих по веома угодној клими и раскошној тропској вегетацији. То су

КАНАРСКА ОСТРВА

На површини од 7.3 хиљада км^{2} живи око 830.000 становника — Шпанаца, који се баве земљорадњом. Староседелачко становништво је потпуно уништено. Име острва је латинског порекла, настало од речи canis — пас. Име је оправдано: у давној прошлости на њима је живело мноштво крупних паса локалног соја.

Бакар

То је право име острва и нове републике у Средоземном Мору —

КИПРА

Површина му износи око 9.000 км^{2}, а земљиште је планинско. Има око 550.000 становника, од којих 80% Грка, нешто Турака, Арапа и Енглеза. Главно њихово занимање је гајење винове лозе, маслина и јужног воћа и сточарство (овце и козе). Од рудних богатстава Кипар највише има пирита и хромита који се ваде и извозе у Западну Европу. А ипак Kyprоs значи бакар.

Рт Добре Наде

На крајњем југу Африке залази дубоко у море стеновито полуострво. Први Европљани који су тамо стигли 1487 године (Португалац Диаз) назвали су га Рт Буре због валовитог мора, а, португалски краљ (Јоан II) променио је то име у Рт Добре Наде — наде да ће се одатле стићи у Индију.

Богата обала

Мала република са површином од свега 51.000 км^{2} претежно Креола шпанског порекла налази се у Централној Америци и зове се

КОСТАРИКА

Открио ју је Колумбо 1502 године, али је сматрао да је то Птоломејев легендарни златни Херсонес на Малаји. Ту његову заблуду подржавало је обиље златних украса које су носили Индијанци. Колумбо је зато новооткривену земљу назвао Costa rika што на шпанском значи „Богата обала“.

Иза шуме

Између Источних и Јужних Карпата лежи велика и висока котлина која припада Румунији —

ТРАНСИЛВАНИЈА

Тле је углавном плодно сем високог планинског. Клима је средњоевропска, па се становништво бави земљорадњом: баштованством, виноградарством, и рударством. У неким местима постоје индустриска предузећа. Трансилванија значи „Иза шуме“, тојест земља иза шумовитих Карпата (северно од Трансилванских Алпа).

У срцу бразилијанске џунгле...

ЏИНОВСКА БИТКА ИЗМЕЂУ ЧОВЕКА И ПРИРОДЕ

„РОДОВИЈА" СЕ ПРОБИЈА КРОЗ ЗЕЛЕНИ ПАКАО. — ХИЉАДЕ ГРАДИТЕЉА ОПКОЉЕНЕ СА СВИХ СТРАНА СНАБДЕВАЈУ СЕ ИЗ ВАЗДУХА ХРАНОМ И ГРАДЕ У ЏУНГЛИ НАЈВЕЋИ ПУТ НА СВЕТУ ШИРОК 40 МЕТАРА И ДУГ 2.200 КИЛОМЕТАРА. — ОД ЗВЕРИ И ИНДИЈАНАЦА РАДНИКЕ ДАНОНОЋНО ЧУВА ВОЈСКА. — СА ЉУДИМА КОЈИ МЕЊАЈУ ГЕОГРАФСКУ КАРТУ.

Када „Родовија" највећи друм на свету буде завршен уџбеници ће га уврстити у пионирска дела човечанства упоредо са Кеопсовом пирамидом, Кинеским зидом, Суецом, Булдер Дамом и Дњепростројем. Широк 40 метара а дуг 2.200 километара, друм ће везати град Белем, на северној обали Јужне Америке са Бразилијом, новом престоницом велике јужноамеричке државе која се гради у срцу највеће џунгле на свету, простране као половина Европе. Већ априла идуће године, како се предвиђа, друмом ће прострујати нови живот.

Још пре три године Бразилијанци су одлучили да кроз непроходну амазонску прашуму просеку највећу аутострду на свету. Многима је овај подухват лично на лудост, али они који умеју да осете младалачки занос нису се уплашили. Свима је било јасно да је то смео, али неопходан потез који треба да отвори нове путеве младој нацији која се гуши на обалама великог континента. Да се земља са својих 60 милиона становника и све већим прираштајем, не би парализала, влада је одлучила да покуша немогућно — да отвори „зелени пакао" саобраћају. Тако је настала „Родовија".

До друма усред џунгле може се стићи само авионом. После вишечасовног летења над бескрајним „зеленим морем" стиже се до места где су људи раздерали џунглу. На крају беле, тек начињене асфалтне траке врви људски мравињак. То су неустрашиви крчиоци бразилијанске „селве". Авион може да слети само на градилиште.

Ретки путници сведоци су страховите пустоши и надљудске борбе радника са опасностима и замкама природе у којој су се раније изгубиле толике експедиције. Сви су људи овде заробљеници џунгле: с једне стране опкољени су небом а с друге највећом и најгушћом шумом на свету. Тропско сунце извлачи из влажног тла биљке невиђених димензија.

Нико не сме ни да коракне ван асфалтне траке. Одмах иза ње почиње царство замршених лијана, џиновског отровног трња, непријатељских звери које нечујно крстаре спремне да сваког тренутка скоче на жртву. Кубикаши, калдрмџије, радници и инжењери месецима живе само на траси. Дању се презнојавају на сунцу, а ноћу када престане урлик булдожера и механичких лопата, траже одмора у шаторима постављеним на друму, усред дебелог слоја прашине. На другим местима киша понекад данима пљушти и људе окруже баре као права језера. Срећни су ако тада газе у блату само до колена.

Тропска ноћ је стравична. Радници узалуд покушавају да склопе уморне очи. Сва џунгла око њих ври од урлика, крикова и опасности. Сваки звук носи глас смрти: пуме и јагуари често њушкају око самих њихових узглавља, бое и анаконде се увијају кроз лишће, милијарде комараца налећу, птице креште а на обали реке кајмани чекају жртве.

У току дана стотине наоружаних војника чувају ствараоце овог новог света, а у току ноћи њихова будност се удвостручава. Ретке су ноћи када стравичан људски крик не означи нечији крај живота у чељустима прашумске звери. Понеку патролу док крстари око шатора захвати паника и отвара паклену паљбу у мрак. Сви се онда прену из лаког сна и скачу на ноге. Страх је главно обележје тропске ноћи у том чудовишном сплету биљног и животињског царства.

Најзад, ту су и Индијанци чија дивља племена воде непоштедну борбу са пионирима „Родовије". Дању и ноћу их вребају из својих склоништа у дрвећу и засипају отровним стрелама. Само у току ове године настрадала су тако 22 радника. Тропске болести и грозница долазе да дотуку оне који исцрпени чекају да буду спасени из џунгле.

Преко 10.000 радника већ две године са секирама и лопатама, тракторима и булдожерима раде у пустињским саванама са прашњавом испуцалом земљом у непроходном „зелено мпаклу".

Има ту људи свих раса, доброћудних мелеза и разочараних пустолова, емиграната из Европе, црнаца из Африке, Јапанаца и Кинеза из Азије. Сви они једу национално бразилијанско јело од црног пасуља, боба и пиринча. Неки траже богатство у новом свету а други раде са непоколебљивом вером да стварају бољу будућност. Сви они с чудном гордошћу у очима говоре о циљу: Бразилији, новој престоници у срцу земље коју њихови другови граде хиљаду километара далеко од светлости Риа. Ево како је стари радник објаснио једном Европљанину смисао овог подухвата:

— И ми имамо свој национални понос, и то је оно што нам помаже да истрајемо. Хоћемо да докажемо свима да смо за подвиге способнији од странаца који су некад освојили један мањи део наше отаџбине. Они су били храбри и ништа их није могло зауставити док су продирали. Али, ми ћемо бити још храбрији и освојићемо џунглу. Захваљујући нашем друму Бразилија ће постати богатија и насељенија. Имали смо много мртвих и рањених. Имаћемо их и још. Али 21 априла 1961 године све ће бити готово. Победићемо у нашем рату против селве. Није ли то дивно?

После ових речи сваком постаје разумљиво зашто с краја на крај Бразилије сваком човеку лице засија поносом када проговори о Родовији која везује Белем са Бразилијом.

Сто тежак 20 тона

Најскупљи сто који је позната баварска индустрија мермера од дана свог постојања икад израдила, испоручен је ових дана шаху од Кувајта. Овај сто, намењен свечаним приликама, дугачак је 70 метара, тежак 20.000 килограма, има облик потковице и састављен је од 22 мермерне плоче.

Како су постала имена

Индиска планина

Од места стицања Каракорума и Хималаја одваја се према југозападу планински венац дуг готово хиљаду километара. То је

ХИНДУКУШ

(санскритски Hindu-Kuh — „Планина Хинду", тј. индиска). Са северозапада она отежава прилаз Индији, јер се неки њени врхови дижу до 7.690 метара а покривени су вечитим снегом и ледом.

Источна престоница

Један од највећих градова света, главни град и политички, културни и индустриски центар Јапана —

ТОКИО

има преко 8 милиона становника. У њему је универзитет и друге више школе и музеји. Има многе фабрике машиноградње, текстилне и хемиске индустрије. Назив Токија је јапански и у преводу значи „Источна престоница".

Планински гребен

Још грчки географ Птоломеј који је живео у II веку наше ере, помиње један планински венац у Средњој Европи под именом

КАРПАТИ

Иако је име овог планинског венца врло старо, оно је, по објашњењу чешког лингвисте Шафарика, словенског порекла — настало од словенске речи хрб, харбат (пољски grzbiet, руски хребет). Дужина Карпата, чије име значи „Планински гребен", износи око 1.500 километара а највиши врх има 2.663 метара. У Карпатима је много минералних извора каменог и мрког угља, камене соли, нафте, обојених метала, злата и сребра. Сада на Карпатима нема ледника, али их је било много у ледено доба.

Земља тврђава

Централни део Шпаније уствари провинција

КАСТИЛИЈА

захвата површину од 139.000 км² и има око 6 милиона становника. Поднебље је суво, континентално. Становништво живи од земљорадње и сточарства. Назив Кастилија потиче од шпанске речи кастела — утврђење, тврђава, којих је ту било много због одбране од Мавара.

Плашт

На југозападу острва Исланда је активни вулкан

ХЕКЛА

висок 1447 метара, са три врха и неколико кратера. Пошто је покривен вечитим снегом, Данци су га назвали Хекла, што значи плашт, огртач. Последња јача ерупција Хекле била је 1845 године.

Најмлађи филмски режисер света

Роберт Бут који је навршио тек 14 година прво је и право „чудо од детета" у области филмске режије. У другим гранама уметности — музици, глуми, књижевности — досад је било више или мање даровитих „чуда од деце", али се први мали режисер појавио тек недавно. Једна велика холивудска фирма поверила је Буту режију дугометражног филма о путовању у свемир. Све улоге у филму играју одрасли глумци и мали режисер мораће да уложи много напора да стекне потребан ауторитет и да их приволи да поштују његове захтеве и упутства. Своју уметничку каријеру Бут је почео као аматер снимањем кратких филмова на уској траци, које су стручњаци запазили на једном наградном конкурсу за аматерске филмове.

НОВО ЗА КЛИЗАЧЕ

На тренингу клизача норвешке екипе која је учествовала на зимској Олимпијади у Скво Валију примењиван је нов метод. Једна фабрика у Ослу конструисала је мали и лаки радиопријемник који је клизач закачињао за појас и док тренира слушао упутства тренера са ивице клизачког терена.

О овој техничкој новини најповољније су се изјаснили норвешки клизачки асови Кнут Јохансен и Роалд Аас. Тренер Харалдсон каже: „Није искључено да ће овај начин постати уобичајен и на самим утакмицама. У сваком случају ово није правилима забрањено".

Девет пута око земље

Ото Хорст, познатији у својој земљи под надимком „гвоздени Ото", има 73 године и супер-бицикл с тахометром који показује 370.000 пређених километара. На прво путовање по свету кренуо је „гвоздени Ото" пре десет година и отада је, рачунајући превaљене километре, девет пута обишао земљину куглу. Овај „млади старац" крстари сада Европом.

Испод снежних тунела

За село Гондо, недалеко од Симплон тунела, зима је права препрека јер га дели од осталог света. Зид од 15 метара висине, настао слагањем сметова и лавинских маса које се сурвавају са свих страна, затвара увалу где се налази село. У току зиме 1951 године потпуна изолација је трајала 31 дан. Становници малог насеља били су за све време прави заробљеници. Снег је нападао до кровова и они су у току снежне блокаде као кртице бушили тунеле и ходнике којима су ишли до суседа.

Пошто у селу нема лекара, болеснике тада лечи једина сеоска болничарка. Ако она не уме сама да се снађе телефонира лекару у оближњем месту Бриг који јој даје упуте о лечењу. Садашњи председник општине М. Журдан пре неколико година, у току једне такве зимске блокаде, доживео је узбудљиве тренутке. Јаки болови у стомаку наговештавали су напад слепог црева и он је хитно позвао лекара из оближњег места. По цену највећих опасности, он је стигао усред снежне мећаве. Прегледао је пацијента и утврдио да је стање врло опасно и операција неопходна. Уз помоћ паса и најбољих смучара мештани су покушали да изврше пренос болесника. Када су се већ налазили на изласку из села срушила се са оближњег брда огромна лавина и потпуно затрпала пролаз.

Живот је био у питању. Операцију је требало најхитније извршити. Лекару није ништа друго преостало него да узме неколико инструмената које је донео и без анестетика и стручне помоћи приступи сечењу. Везан за сто у школи болесник је урлајући од болова издржао операцију која је трајала два сата. Али једно је најважније — болесник је спасен.

НЕОБИЧНА ОДИСЕЈА

Једног хладног новембарског дана, две и по године пошто су Јужне државе капитулирале код Апаматокса, четири Јенки-ветерана седела су око пећи у једној бакалници у месту Едгертон у држави Висконсин. Из њихове приче родила се чудна опклада и најсензационалнији марш који је икад један човек извео у америчкој историји.

Тих горких послератних година победнички Север био је поколебан. На једној страни су били они који су као и претседник Ендрју Џонсон сматрали да све треба да буде опроштено и заборављено, док су на другој били „непомирљиви“, они који су тражили „освету“ и претили да ће сменити и самог претседника.

— Победили смо их, али их то још није нимало променило, — говорио је власник бакалнице. Безобразнији су него икад.

— Они су Американци као и ми, — рекао је Жил Бејтс, бивши наредник првог пука тешке артиљерије из Висконсина. — Кладим се да бих могао пешице да пређем цео пут којим је Шерман напредовао ка мору и да ме нико не би дирнуо.

Убрзо је прихваћена опклада: наредник Жил Бејтс се обавезује да препешачи од Виксбурга у држави Мисисипи до Вашингтона носећи развијену заставу Уније; ићи ће ненаоружан и без пратње; са собом неће носити новац нити га успут ма од кога примати. Живеће и издржаваће се искључиво од гостољубивости јужњака. На пут ће поћи у јануару а завршиће га најдаље до 4 јула.

Средином јануара 1868 године наредник је кренуо на пут за који су његови пријатељи сматрали да се може мерити са самоубиством. Сви су знали да јужњаци мрзе Јенкије. Југ је био опустошен а у многим његовим пакрајинама владала је глад.

Бејтс је имао 30 година, широка рамена, црну косу и дубоко усађене плаве очи. По природи је био врло учтив. Обукао је грубо фармерско одело и кренуо.

Већ у возу за Виксбург један од његових сапутника, трговачки путник из Кентакија, распитивао се о сврси његовог пута. Бејтс му је рекао мада прави разлог свога покушаја није умео потпуно да објасни. Уствари требало је да докаже постојање братства међу људима. Док је говорио очи су му сијале вером и искреношћу.

У Виксбургу су Бејтса дочекали претседник општине и „комитет грађана“ који су га натерали да отседне у најбољем хотелу. Сви грађани прихватили су Бејтса и његову идеју. Претседник је приредио свечану вечеру, а група младих људи је и преко Бејтсове воље поручила за њега сомотско одело. Када се појавио на улици људи су га поздрављали.

Стару пуковску заставу једна група жена заменила му је новом звезданом заставом коју су саме за њега сашиле од честе свиле. Док ју је примао Бејтс је био узбуђен, јер је знао да су те исте руке доскора шиле јужњачке заставе. Виксбург је био први град Југа у који је Бејтс стигао.

Његов полазак за Џексон претворио се у праву процесију са градоначелником и другим градским функционерима на челу. За њима је ишао оркестар, па Бејтс са својом новом заставом, а за њим народ.

Око три сата стигао је у једно село Бовину. Падао је снег. Корачао је сам. Куће са спуштеним капцима изгледале су непријатељски. Једино кога је срео био је један стари намрштени човек и он га је зауставио и запитао зашто овде носи заставу Уније.

Кад му је Бејтс објаснио, стари човек је без речи скинуо свој капут, огрнуо њиме наредникова плећа, салутирао и удаљио се крупним корацима. Бејтс је покушао да га заустави али узалуд.

Када се спустила ноћ, приближио се једној јако оштећеној згради фарме. На вратима се појавио власник који је позвао Бејтса да уђе у кућу. Уз чашицу ракије, поред ватре која је горела Бејтс му је говорио о својој намери.

— Ви морате да преноћите код мене, — рекао је стари јужњак. Извињавам се само што вам неће бити баш сасвим угодно, али разбијени прозори и скрхан намештај су нам поклон са Севера. Немојте се вређати. И ми бисмо исто учинили вама да смо имали прилике.

Следећег јутра грејан јужњачком гостољубивошћу и јужњачким капутом Бејтс је наставио пут. Снег се претворио у хладну кишу. Пут је био готово непролазан од блата и он пређе са друма на пругу покушавајући да стаје само на прагове.

На неких шест километара од места Смит један воз је стао на отвореној прузи испред њега. Путници су изашли да се с њим рукују, јер су још у Виксбургу чули причу о „луцкастом Јенкију са звезданом заставом“.

Многи су му понудили новац, али он је одбио. Када је воз већ кретао један од кондуктера гурнуо му је у џеп рпу поштанских марака уз речи:

— Обавести Север да јужњаци нису тако рђави!

У Едвардсу га је дочекало мноштво људи уз клицање. Претседник општине у граду Џексон позвао је Бејтса на свечани ручак. Натерали су га да одржи говор у Капитолу, у држави Мисисипи, о својој мисији и о братству свих Американаца.

У забаченом градићу Хикори, сав прокисао Бејтс је провео ноћ у кући неког Греја. Рука и раме од ношења тешке заставе били су му промрзли и страховито су га болели.

Усред ноћи пробудили су га неки гласови. Скочио је уплашен из кревета и пришао прозору. При светлости бакљи видео је око педесет људи који су почели да вичу чим су га спазили. Повици су звучали претећи — све док није преовладала весела мелодија „Путника из Арканзаса“, коју је неко у гомили невешто свирао на виолини.

Киша је била престала, а људи су донели мало буренце вискија.

— Неки од нас су прешли више од 40 километара да би те видели, накрелниче! — рекао је један од њих пружајући му чашу напуњену до врха када се појавио на вратима. Наздравимо застави!

Када је кренуо на пут застава му се чинила лака као перо. Кроз град Меридијан провезли су га у отвореним кочијама. Застава се весело лепршала док су му девојке бацале цвеће.

Пред кола је одједном истрчао један припит јужњак, који је још носио своју сиву униформу. Уместо очекиваног пуцња он је узвикнуо:

— Ја сам био војник југа и борио сам се против вас. Али сада кажем да сви треба да поштујемо нашу нову заставу исто као што смо поштовали стару. Ако се неко усуди да увреди вас или њу, имаће посла са мном.

Тако се наставила одисеја војника који је био привржен својој застави али не као симболу победе, већ као симболу мира.

Када му је речено да један јужњачки капетан на самрти жели да га види, Бејтс је први пут мало променио свој план пута.

Неколико дана касније пошао је по жељи једног дрвосече до гроба његовог брата који је погинуо у борби.

Новине су писале: „Жилберт Бејтс је доказао да су јужњачка срца искрена и да сви они који их мрзе морају да се разувере“.

У граду Шарлота Бејтсу је дошао један младић са речима:

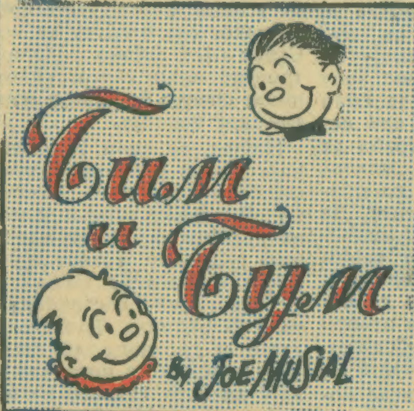
— Ја сам се борио под командом генерала Лиа (најчувенијег јужњачког генерала) Ево једне од ваших ратних застава коју смо заробили уз велике жртве. Ви сте је поново освојили без иједног метка — узмите је.

Једне једине јужњачке новине су писале против њега. Позивале су грађане Каролине да га дочекају на граници и обесе о први оџак који је преостао од Шермановог вандалског марша кроз јужне државе.

И заиста на граници Каролине дочекало је Бејтса 25 старих ратника Конфедерације, али са свим почастима, и испратило га до првог града. Истог дана у Претставничком дому у Вашингтону почело је гласање о неповерењу „помирљивом“ претседнику Џонсону.

Бејтс је стигао у Вашингтон 14 априла. Пут дуг 2.240 километара био је завршен. Претседник Џонсон га је лично поздравио.

Када су гласови у Парламенту изборјани покушај да се претседник обори био је пропао. Али Бејтсу који је наставио свој миран живот у Висконсину никада ни на памет није падало да је његов пут можда спасао претседника и његову политику брзе интеграције Севера и Југа.

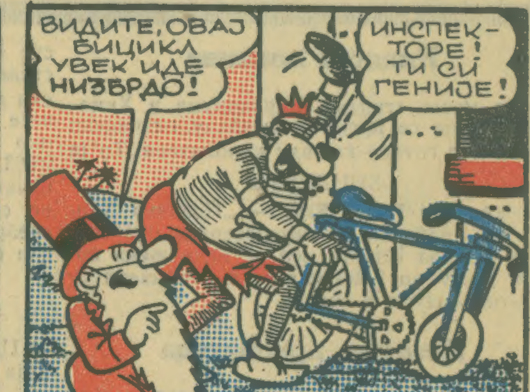

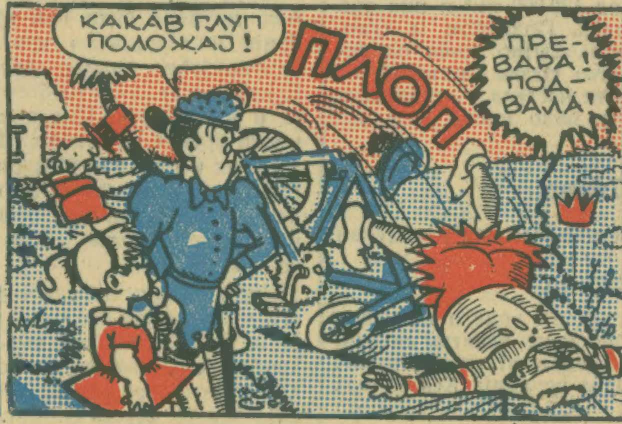

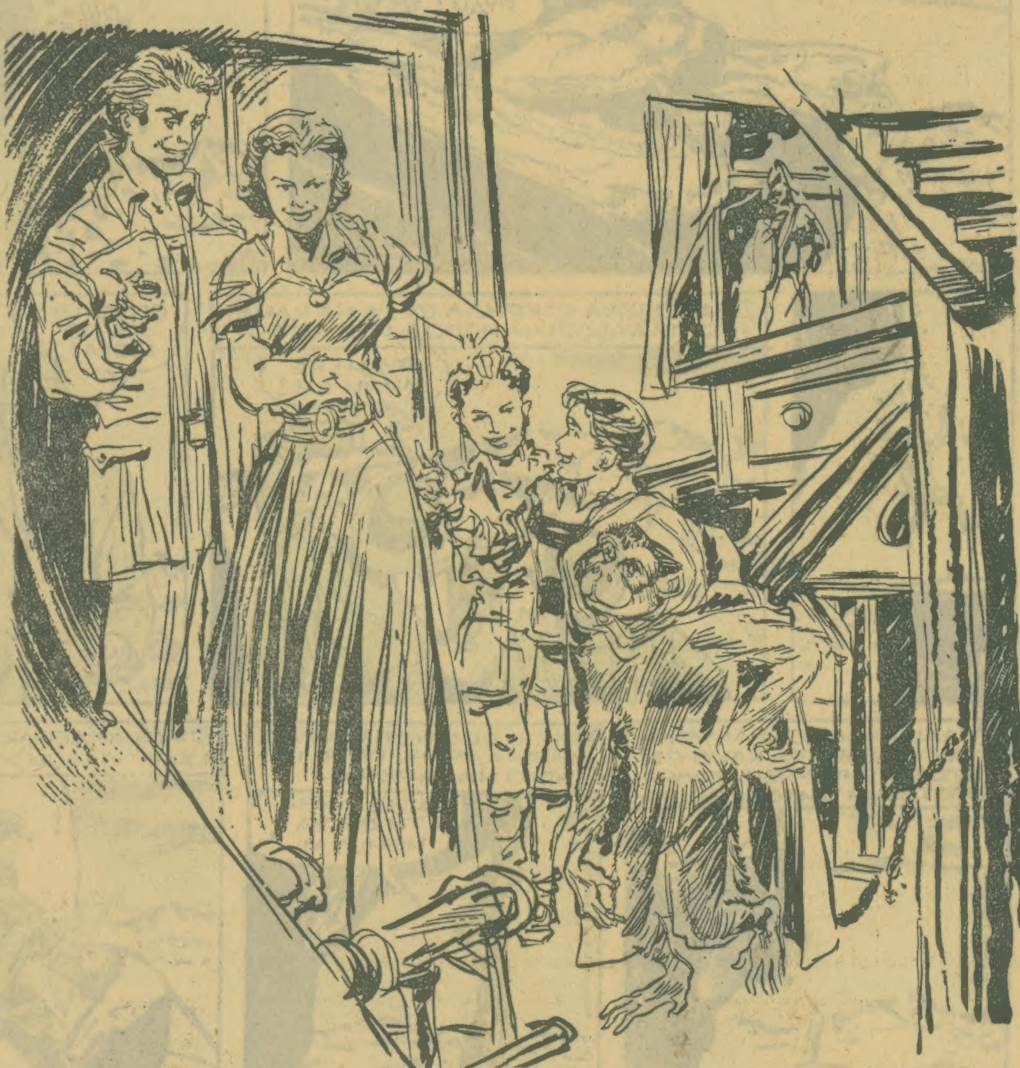

АТОМСКО ГЊУРАЧКО ОДЕЛО

Пре кратког времена први пут се догодило да један инжењер уђе у атомску батерију док је она у раду, јер је требало извршити неопходну оправку. Подухват је омогућен атомским гњурачким оделом против радиоактивне прашине. Израђено у једној француској творници одело су морали да прегледају стручњаци одељења за безбедност француског Комесаријата за атомску енергију.

Гњурачко одело са целокупним уређајем, названо „спиратом“, потпуно осигурава гњурца од убитачног зрачења у току једног часа и 45 минута ако се не креће, или 24 минута ако мора да врши известан напор. Ако у току рада у апарату нема више од 20% свежег ваздуха гњурац добије сигнал. Апарат је тако начињен да у њега не може да уђе ни најмања количина радиоактивне прашине. Одело са целокупним уређајем било је раније доста тешко и човек се с муком кретао, али садашња одела су знатно лакша тако да је гњурац у могућности да носи на рукама и каквог унесрећеног човека.

МАЈМУНЛУЦИ ЈЕДНОГ МАЈМУНА

Два мала црна враголаста ока, искежене беле и блиставе зубе, малецно и нервозно тело под мрким крзном са репом чврсто обавијеним око руке новог господара — то је неочекивано угледала у наручју свог мужа жена једног француског инжењера. Налазили су се привремено у Лими, главном граду Перуа.

Малог мајмуна Гринга инжењер је тог дана купио на улици од неког човека који га је немилице тукао, бесумње због неког ђаволука. Мајмунче као да је разумело да му је инжењер спасилац. Заволело га је одмах и никад више није престало да показује неизмерну љубав према њему. Није било забаве или хране која би Гринга омела да се не вине у наручје господару — чим би га угледао.

Под споредним степеништем, у ниско засвођеном простору, начињен му је лежај. Преко њега је стављено мало ћебе, а у зид закуцана алка и за њу закачен дугачак ланац којим је мајмунче везано. Да му ноћу не би било хладно добио је капицу која му је везивана испод браде.

Већ првог јутра куварица Мерцедес дошла је да се пожали домаћици како јој се мајмун потсмева! Читава инжењерова породица пошла је да то провери. Угледавши Гринга сви су прсли у смех: преко главе је везао ћебе и пустио га низ леђа, исто као Мерцедес, једну руку ставио на кук и шетао њишући се, баш као она! Али то је био тек почетак.

Мерцедес је често справљала изврсне кнедле од пиринча с месом, стојећи за столом прислоњеним уза зид кухиње. Веома заинтересован послом јер је необично волео пиринач, Гринго је гледао куварицу, пуштао молећиве крике, скакао око ње и склапао руке тражећи који залогај.

Враголије са лењим мачком

Али чим би добио мало пиринчане каше почео би и он да прави мале кнедле, да их ређа у један низ и чека да се Мерцедес окрене..., а тад би јој у лице бацао једну за другом своје кугле. Док би Мерцедес потрчала да позове домаћицу и ова стигла, Гринго би покупио и појео и последњу мрвицу пиринча с пода. Дочекао би инжењерову жену седећи скрушено у неком углу и трепћући као да се ништа није догодило. И увек је бивало исто, она никад није могла да одоли његовим молбама, а једини начин да не добије пиринач у лице био је — да му га не да!

Своју ноћну капу није носио дуго. Убрзо јој је нашао другу, забавнију намену. У кући је живео и један лењи риђи мачак, кога је везани мајмун крицима увек успевао да намами у своје царство — круг, докле му је допирао ланац. Мачак је прилазио несрећна израза, али је долазио. Весело је Гринго одмах почињао да му чупа брке, јер му се очигледно нису допадали. Затим би му ставио своју капу на главу, увукао му под њу уши и везао пантљике у савршену машну. Онда би га натерао да седне поред њега. Чим би мачак покушао шапом да ослободи једно ухо, Гринго би прискакао, ошамарио га и вратио му ухо на место.

Био је кажњаван

Кад је инжењер кога је мајмунче волело изнад свега, долазио кући, Гринго би му скочио у наручје и обавио реп око руке тако да је било немогућно ослободити га се а не нанети му бол. Али и њему су доскакали — било је довољно да неко од укућана отвори врата суседне собе и почне тамо да шушка, па да неодољиво љубопитљиви мајмун полети да види шта се то догађа! И та подвала је увек успевала упркос Гринговој бистрини.

Постепено, његови несташлуци су постајали све мање наивни: научио је да одвезује ланац. Ма како га везали он га се ослобађао, али је био довољно лукав да то скрије — да га држи шапицом или намести тако да се не примети. Тек кад би сви укућани отишли он би пошао у претраживање одаја.

Отварао је ормане и фиоке, бацао на под све што у њима нађе а односио у своје склониште ситније сјајне предмете. Инжењерова радна соба нарочито га је привлачила. Једног дана је и тамо продро. Замочио шаку у мастило и њиме „ударао печате" по свим чистим или исписаним хартијама које је нашао. Враћао се у своје склониште чим би чуо да неко долази и одмах стављао ланац око врата, гледајући најневиније што је умео.

Наравно, за такве пустоловине био је кажњаван. Али очигледно навикао на много грубљи поступак није се много плашио малог каиша којим је добијао по леђима. Ускоро је научио и то да избегне: цичао би пре него што га каиш дотакне!

Једном када је више гостију било позвано на ручак, Гринго се наместио тако да би тачно гледао у трпезарију. Мотрио је веома пажљиво седећи непомичан. Нарочито је пратио сваки покрет домаћице. Када је она при крају ручка пружила руку да дохвати једну корпу с воћем, Гринго се шћућурио. Воће у корпи изгледало је нетакнуто... али све коре банана биле су празне — плод поједен, а оне намештене као да их нико није ни такао!

Другом приликом је нестао један скупоцен прстен. И поред упорног трагања нигде није могао бити пронађен. Сасвим неочекивано после неколико дана домаћицу привуче неки необичан звук из Гринговог склоништа. Пође да види шта се тамо дешава: мајмун је подигао једну плочицу из пода и гледао у рупу коју је под њом издубио. Унутра је било разних стаклића, комада порцелана, металних дугмади, крпчића живих боја, један давно нестали сребрни предмет и — скупоцени прстен. Када га је домаћица отерала и узела прстен, он је гунђајући незадовољно једва сачекао да се она уклони, да би одмах прискочио рупи и инвентарисао своје благо.

Одважност Гринговa није више имала граница. Једног дана када су се инжењер и његова жена вратили кући чули су како Гринго продорно, покајнички цичи. Имали су шта и да виде: завесе у трпезарији биле су у дроњцима, све хартије које је пронашао исцепане, вазе са цвећем испретуране, акваријум са златним рибицама допола испражњен. Гринго је био толико узбуђен кад му је инжењер пришао, да је за тренутак казна изостала. Поред батина, које је после добио, господар га неколико дана није погледао и Гринго је заиста изгледао несрећан.

Већ тада је озбиљно било речи да се мајмунче однесе у зоолошки врт међу своју сабраћу, али због деце, чија је он највећа радост био, продужен му је боравак у кући. Само, не за дуго.

После једне мирно проведене недеље, укућани су поподне били привучени у приземље јаком светлошћу и — димом. Скупивши све новине и хартије које је могао наћи, Гринго их је донео у своје склониште под дрвеним степеницама и потпалио шибицом, што је бесумње научио гледајући како Мерцедес пали ватру.

Увек иста сцена

Сад више није смело да се чека. Сутрадан га је инжењер са женом и двоје деце понео у зоолошки врт. У почетку је Грингоу та породична шетња пријала, али кад се нашао у великом кавезу са многим мајмунима, није их ни погледао, већ се залетео на решетке према инжењеру, протурио „ручице" ка њему и склопио их као да га преклиње да га ту не остави.

Отада готово сваког дана инжењерова породица је ишла да га види и увек се понављала иста сцена: још пре но што би их видео, он би осетио да „његови" долазе и почињао продорно да цичи од радости. А кад би они стигли, растерао би све мајмуне, чак и знатно веће од себе, са оног дела решетака где су стајали његови гости. Тек тада би кроз жицу пружио шапице и примао своје омиљене посластице. Иако веома халапљив, није ништа јео пред њима већ слагао за после. Тада се сав предавао задовољству да их гледа поцикујући од среће.

•

Два месеца пошто се инжењер с породицом вратио у Француску примио је писмо у коме му један пријатељ Перуанац јавља да је Гринго, оставши без „својих" престао да једе и убрзо умро од глади. Његова љубав била је већа од човекове.

Са свих страна

Доктор Фред Сингер, из Америчког физичког друштва, недавно је објавио шта га је навело да подржи нову теорију о простору:

На милион километара изнад површине наше земље, атоми оксигена у атмосфери уступају место атомима хидрогена чија је атомска тежина мања. Тако је Земља окружена једним хидрогенским гасовитим прстеном који је прати док се она окреће око Сунца.

☆

Недавно је на Политехничкој школи у Екс-ла-Шапелу одржана изложба под паролом „Против буке". На изложби се могао видети велики број апарата помоћу којих се бука ефикасно угушује: еластична подлога, амортизер за машине, клизаљке са точкићима од каучука, тихи вентилатори и усисивачи као и трамваји са точковима од гуме.

☆

Прва специјална болница за лечење сложене склерозе биће саграђена близу Нојвида на масиву Вестервалда. Број болесника у Немачкој од ове болести достигао је око 70.000.

☆

Биро за техничко изучавање кинематографије у Гетингену израдио је нов систем панорамске кинематографије. За разлику од садашњег система, нови употребљава само један пројекциони апарат. Звучна камера и пројекциони апарат окрећу се око своје вертикалне осовине брзином од 75 обрта у минуту. Филм из „ротоскопа" пролази испред јединог објектива брзином од 1,25 метра у секунди.

☆

Брзина немачких возова осетно ће се повећати у току 1960/61 године. Воз „Хелвециа" прелазиће пут од 866 км на релацији Хамбург — Бал, са седам успутних заустављања, за 8 часова и 39 минута, што значи да ће ићи просечно 100,1 км на час. Уређивање пута дозволиће „Парсифалу" да убудуће прелази пут Хамбург — Париз за девет часова, што је за близу 2 часа брже него досад.

ИСТЕ, КАО ДВА ОКА У ГЛАВИ...

Најелегантнији ноћни локал у Паризу је „Лидо" на Јелисејским пољима где у забавној трупи играју близнакиње Елен и Алиса Кеслер које су толико сличне да се безбројни посетиоци локала сваке вечери питају: која је Алиса а која Елен?

Прецизност природе

Када бисмо код ових близнакиња тражили макар шта по чему би могле да се разликују у томе не бисмо успели. Јер, ове две сестре имају исту боју, па чак и нијансу, косе. Природа је уствари доделила неописиву сличност која се може мерити и милиметрима: обе су високе 1,75 метра и свака тешка 62 килограма; обе имају обим прсију 89 сантиметара, струк 56 сантиметара, број ципела 39 и по и величину рукавица 7 и по. И једна и друга су подједнако лепе и грациозне. Пореклом су из Лајпцига и говоре француски са истим лаким саксонским нагласком. Обе имају исте покрете при игри и певају истим гласом у дуету. Ако их човек сретне, он се уплашен упита: да не види дупло! Сестре Кеслер кажу да их рођена мајка није могла да разликује сем по различитим хаљинама или по некој ознаци око руке које су морале да носе још као деца.

У школи су ове близнакиње без по муке у свим разредима биле најбоље, јер су имале један врло добар систем у организовању учења: једна је учила лекције из немачког, математике и историје, а друга из француског, географије и природних наука. Кад је ма која од њих прозвана излазила је увек она која је ту лекцију боље знала.

Корисна сличност

Касније су близнакиње користиле своју сличност на разне начине. Кад су дошле у Париз директор „Лида" Пол Луи Герен понудио им је плату која није испунила њихова очекивања.

— Ви се прецењујете, — рече Алиси, таквих близнакиња има на туце. Уколико ухватите да сам вас заменио ја сам спреман да вам дуплиран понуђену плату.

Смешећи се Алиса потписа уговор без речи и оде. Али, мастило се још није осушило када се она вратила:

— Жалим, господине директоре, ми смо баш сад добиле једну много повољнију понуду из Лондона.

— Али, ви сте управо потписали... — рече директор узнемирен.

— Ја? — зачуди се она и баци поглед на уговор. Ви се варате, ја се зовем Елен Кеслер — а уговор је потписала моја сестра Алиса. И док је Герен нервирајући се вртео главом она позва сестру која је напољу чекала:

— Но, која је од нас две потписала ово?

— Ја не знам, — уздахну директор и додаде: даћу вам обећану дуплу плату.

Забава у замењивању

Међутим, Герен се није покајао што су близнакиње постале чланице његове ревије. И сам се уверио у вредност пословице „дупло држи боље".

Уосталом директор није имао да се плаши да ће једна од њих или обе наћи прилику за удају. Јер су оне нераздвојно међусобно повезане „вечном верношћу". Чим би једној од сестара запретила каква опасност, друга је имала право и дужност да учини све како би се избегла „катастрофа". Ово наравно није увек било ни пријатно ни много симпатично.

О томе би могао најбоље да каже један пилот који се био заљубио у Алису. У једном тренутку Алиса му је чак обећала да ће се удати за њега. Али, несрећни пилот је већ на следећем састанку неочекивано осетио хладно држање:

— Управо је смешно како си све то примио озбиљно — ја нисам наравно ни у сну помислила да се удам за тебе...

А, када је он сав очајан, позвао Алису телефоном она му рече:

— Ја сам синоћ сва у грозници легла у кревет, а Елен је била на састанку уместо мене.

Потпуно ошамућен пилот је дошао до закључка да још није дорастао оваквој опасности и повукао се са жељом да их више никад не види.

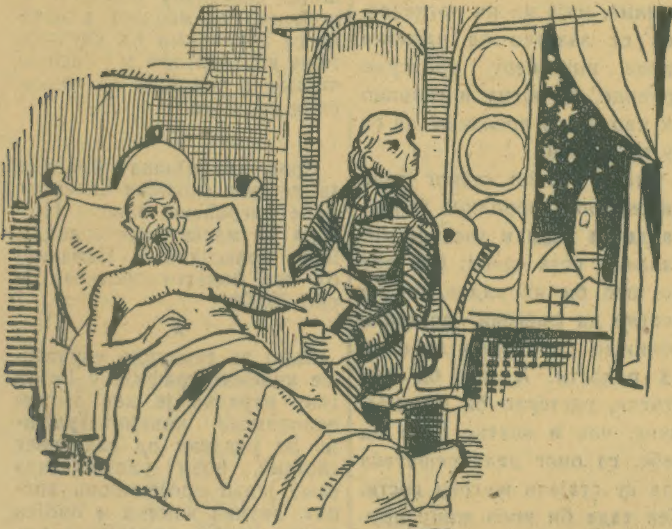
Слично се догодило и другима. Ипак оне не мисле да остану неудате цео живот. Али, најрадије би се удале за близанце који су исто тако нераздвојни као и оне саме.

Медицина кроз векове

ЧЕТИРИ ТЕМПЕРАМЕНТА ВЛАДАЈУ СВЕТОМ

Преко Салерна медицинске идеје старих Грка започеле су поход на Европу. На челу „параде“ марширала је теорија о четири телесна сока која је веома брзо постала најјаче и најутицајније учење средњовековне медицине. Основе је поставио још Емпедокле, 600 година пре наше ере, својим учењем да се свет, макрокозмус, састоји од четири елемента: ватре, воде, земље и ваздуха. Хипократ и Гален применили су ту теорију на човека говорећи да је он — микрокозмус — састављен од четири „телесне течности“ које су сличне Емпедокловим елементима: од крви (ватра), слузи (земља), црне жучи (вода) и жуте жучи (ваздух). Ако су ове течности измешане као што треба, човек је здрав; ако се равнотежа поремети јавља се болест, те је стога дужност лекара да је поврати.

Салернски доктори допунили су теорију: равнотежа телесних течности може се поделити у четири категорије, јер у сваком човеку преовлађује једна од њих и она одређује његове физичке и осећајне особине — његов темперамент. Тако је, например, сангвиничан човек, „склон гојењу и смеху“ био преоптерећен топлом, влажном крвљу; флегматична особа, здепаста и препуштена „одмору и ленствовању“ засићена је хладном слузи (флегмом); код колеричног типа „на мале узроке великом бесу склоном“, превагу има топла жута жуч и, најзад, хладна, сува жуч притискује меланхоличног човека чинећи га замишљеним, мрзовољним и „увек усамљеним“.

Теорија телесних течности остала је неоспорена све до 1858 када је против ње устао немачки лекар Фирхоф.

Бочица урине служила је као прикладан „прозор“ за посматрање телесних течности „на делу“. Сматрало се да се сваки вишак или абнормалне промене у телесним течностима могу открити ту. Због тога је преглед урине постао стандардна процедура, а бочица у којој се она прегледала имала је, као данас лекарске слушалице, симболичну улогу: била је камен темељац сваке дијагнозе. Лекари су обављали ове прегледе са изразом неизмерне мудрости да би учинили утисак на своје пацијенте. Армандо од Виланове (1235—1311) каже: „Ако у урини не нађеш ништа, а болесник упорно тврди да пати од главобоље, кажи му да је то опструкција јетре (закречавање јетре) и настави да говориш о опструкцији — то је реч коју они не разумеју, али која звучи веома важно.“

Али, салернски лекари ретко су долазили у такав шкрипац: имали су „добро око“ за урину и открили су у њој 18 разних боја. Бреславски „Кодекс салернске медицине“ посвећује 40 густо писаних страница упутствима о уочавању боје, тежине и талога код урине.

Исакус Јудеус препоручује да се бочица за преглед урине подели на четири једнака дела од којих би сваки одговарао једном региону тела. Ако горњи слој течности изгледа замућен, нешто није у реду с главом и тако све наниже до „дна и бочице и трупа“. Ови „симптоми“ давали су лекару путоказ за одређивање болести и њеног лечења, нарочито ако би се повезали с детаљним познавањем болесникове крви, слузи и темперамента. Лекарев следећи корак било је успостављање равнотеже телесних течности, чему је служило прописивање одређене дијете. Тако је болесник с температуром добијао „хладну“ храну као што је црни лук, док је болесник са вишком слузи лечен „топлом“ храном као што је бибер, јер он „гори“.

Пуштање крви из вена био је — тако се сматрало — најуспешнији начин да се тело ослободи сувишка оне течности која је проузроковала болест. Према средњовековном схватању, четири течности биле су међусобно измешане или можда везане између себе цевчицама и тако, ако се једна од њих — крв — пусти, с њом ће истећи и вишак оне непотребне. Због тога су лекари у свакој прилици прибегавали пуштању крви.

У пролеће и с јесени пуштање крви сматрало се обавезним пошто тело треба да подеси своје течности према новим климатским условима. За свакодневна „болесна стања“ као што су љубавни јади и меланхолија то је био уобичајени лек „који увек помаже“. У салернском „Регимену“ постоје стихови који у преводу гласе: „Истицање крви стишава бес, доноси радост тужном, а девојке болесне од љубави спасава да не полуде“. Калуђери су такође подвргавани пуштању крви „да би се њихови духови одвратили од земаљских мисли“. Чак и вековима касније, мадам де Ментнон, жена Луја XIV, два пута недељно пуштала је себи крв „да не би црвенела кад се на двору причају неприкладне приче“.

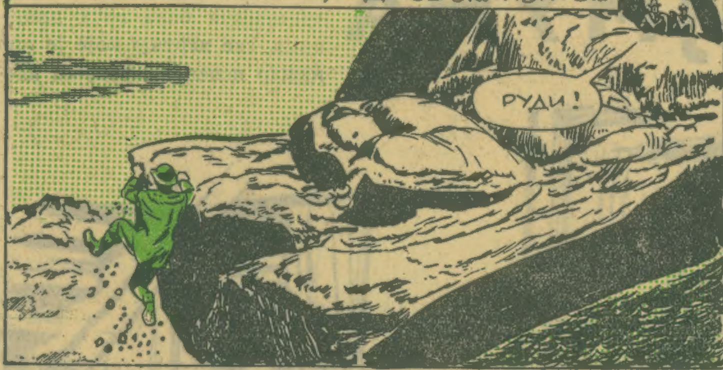
Мада су теорију о пуштању крви створили лекари, ту операцију изводили су у почетку бербери јер се сматрало да је то посао ниже врсте.

Прво, велико питање било је, разуме се, где да се крв пусти: на оној страни тела на којој је и болест, као што Хипократ препоручује, или на супротној? Арапски лекари заступали су ово друго гледиште, тврдећи да „обрнуто“ пуштање крви успоставља бољу равнотежу.

Друго питање је било кад да се крв пушта. Ту је медицина начинила савез са астрологијом. Сазвежђе „Рак“ управља, по тврђењу астролога, човековим грудима и пуштање крви из тог дела тела смело се изводити само у знаку „рака“. Пошто многи бербери нису знали да читају, то су астролози и за њих и за лекаре спремали звездане карте које су показивале у које време и на ком месту тела треба пустити крв.

WALT DISNEY

ТРЕЋИ НА ПЛАНИНИ

ИЗГУБЉЕНЕ НАДЕ

СВЕТСКА РЕКОРДЕРКА АУСТРАЛИЈАНКА М. ЏЕКСОН ИЗГУБИЛА ЈЕ НА ОЛИМПИСКИМ ИГРАМА У ХЕЛСИНКИЈУ ПАЛИЦУ, ВРАТИЛА СЕ, ПА ИПАК ЈЕ СТИГЛА ПЕТА

Када се веровало да је победа већ сигурна, непреузимање штафетне палице значило је крај нада. У Берлину се то десило Немицама, а Аустралијанкама у Хелсинкију и то увек на последњој предаји.

На Олимпијади у Штокхолму 1912 године први пут је на програму лакоатлетских такмичења била и штафета 4x100 метара. Већ у предтрци су дисквалификовани Американци иако су имали највише изгледа на победу. Та иста судбина погодила је и штафету Немачке у финалној трци. Најдраматичнија трка на 4x100 метара била је финална на Олимпијади у Лондону 1948 године. Три црна Американца са једним белцем који је трчао последњи део, стигли су први. Али је ипак златна медаља предата штафети Енглеза који су до трчали други.

За овакву одлуку крив је био енглески судија који је изјавио да су Американци прешли границу стазе одређену за предавање штафетне палице, а то је било довољно за дисквалификовање. Американци, убеђени да је предавање палице било исправно, протестовали су. На одлуку се морало чекати све док није био приказан филм када се јасно показало да је судија погрешио. Последњег дана олимписких игара била је поновљена свечаност предавања медаља. Том приликом Енглези су златне медаље предали Американцима, Италијани сребрне Енглезима, а Мађари бронзане Италијанима, док су Мађари остали без њих.

Штафета на 4x100 метара спада у најзанимљивије дисциплине олимписког програма и зато се увек одржава последњег дана. Досад су највише успеха у штафети 4x100 метара имали Американци јер су њихови спринтери изванредни. Америчка мушка штафета, сем на Олимпијади у Штокхолму где је била дисквалификована, убедљиво је побеђивала, а досад најбољи члан био је Франк Викоф који је учествовао на три олимпијаде и био члан победничке групе што нико досад још није постигао.

„НАЈУЗБУЂЕНИЈИ“ СПОРТИСТИ

Професор Џефрис из Њујорка установио је тестовима да су стонотенисери најнервознији спортисти. У свакој дисциплини има мирнијих и нервознијих такмичара, али стонотенисери, сви одреда, одају утисак „узбуђених“ људи. То је свакако настало као последица брзих и кратких покрета, јер прате лет лоптице која муњевитом брзином прелеће преко малог простора.

РЕКОРД ЛОВЦА

Један ловац уловио је за два сата у близини аутостраде Хамбург—Либек 72 зеца.

ОЛИМПИЈАДА И НОВИНАРИ

За спортске репортере који желе да присуствују Олимпијади у Риму борба је већ почела 1958 године. Олимписки комитет ставио је на расположење новинарима целог света 1.000 карата, а кандидата има ни мање ни више него десет хиљада!

* *

ФУДБАЛСКЕ СУДИЈЕ И КИЛОМЕТРАЖА

У Бразилији се води велика борба против неактивних фудбалских судија. За ноге им се једноставно прикаче апарати за премеравање пређених километара. Уколико неки од њих не пређе за време једне утакмице најмање 10 километара мора убудуће да се одрекне пиштаљке.

ПОДЗЕМНИ ЛАВИРИНТИ ЦУГШПИЦА

Цугшпиц у Баварским Алпима привлачан је центар за љубитеље зимског спорта. Овај рај за скијаше пружа се на површини од 7,5 км² и снабдевен је двема скакаоницама. И за време летње сезоне њега такође посећују многобројни туристи и спелеолози.

„Освајачи дубина“ су пронашли 62 пећине у његовом стеновитом масиву, изјавио је претседник Друштва спелеолога из Минхена. Неке од њих су испитане и целе премерене. Ту се налази и понор који је по својој дубини на трећем месту у Немачкој. Спелеолози су се ту задржали 4 дана и, као алпинисти, поставили свој шатор на једном стеновитом гребену на 100 метара дубине. Помоћу лествица и металних конопаца, са упаљеним лампама, доспели су до 131 метра где су, у срцу огромног стеновитог масива, открили подземни извор.

После овога они су се упустили у истраживање подземних језера која, изгледа, постоје испод Цугшпица. На тај начин би се можда решила и загонетка реке Партнах. Извор Партнаха чије воде шикљају 1400 метара ниже, никако не даје сву воду — 350 литара у секунди, већ се она само сједињује са другом чији нестални токови достижу 470 до неколико хиљада литара у секунди. Одакле долази оволика количина воде? Питање остаје још без одговора. Потребно је, изгледа, проверити да ли постоје подземна језера која спелеологе толико интересују.

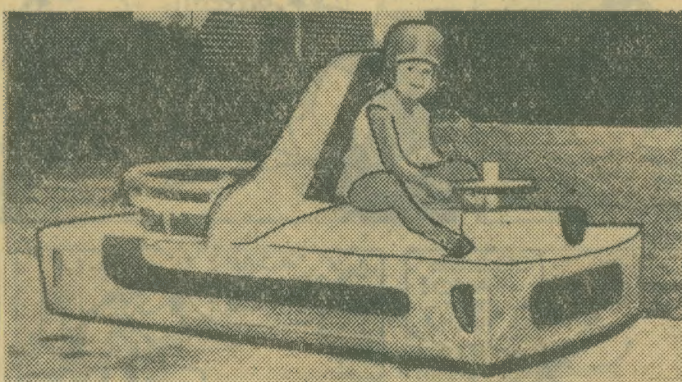
Да ли знате?

ЧУДА У ЕЛЕКТРОНСКОЈ ИНДУСТРИЈИ

Последњи изум америчке електронске индустрије „Дататрон 205“ уствари је један апарат који поред „електронског памћења“ има и више „система“ за олакшавање преноса програма. Његова вредност је у томе што може сам да „ствара“ програм, односно да искомпонује понеку каубојску песмицу уз одговарајући пренос на телевизији.

КОНГРЕС ПРОТИВ БУКЕ

Први интернационални конгрес против буке одржаће се од 1 до 3 марта 1960 године у Цириху. Немачки стручњаци изложиће швајцарским, француским, низоземским и аустриским специјалистима резултате свога рада у овој области.

СКУПА ИГРАЧКА

Два америчка инжењера направила су за своје синове аутомобил. Каросерија је направљена од картона и кошта само два долара, али уређаји за покретање, донесени из фабричке лабораторије, поскупели су играчку „само“ за неколико хиљада долара.

Као злато

На стеновитим острвима и дуж обала Перуа постоје на многим местима ограђени простори у којима птице граде гнезда и множе се. То су највећа птичја склоништа о-

ве врсте на свету. Али ово је разумљиво, ако се зна да је измет ових птица драгоцени за Перуанце од злата јер претставља најважнију привредну грану у овој земљи. Перуанци ово ђубре називају „гуано“. Прве узорке гуана донео је на испитивање у Европу славни немачки научник и путник Александар Хумболт 1802. Гуано је производ измета и лешева, а очувао се само у пределима суве климе (Перу и Чиле). Садржи једињења азота, фосфора итд. Старе Инке су јако ценили гуано као ђубриво, а за време њихове владавине најстроже је било забрањо убијање птица од којих постаје гуано, који је обично смеђе боје, а старији тамније. На нека острва долети и по 2 милиона птица. За два и по месеца (време лежења) свака птица произведе 10 до 20 кг. гуана. Године 1841 гуано се почео да извози из Перуа, док му данас много конкурише индустрија вештачког ђубрива.

КАДА СЕ МАСТ ПРЕТВАРА У ВОДУ

Док трошимо своје резерве, сагоревање које тај процес прати ствара воду. У случају гладовања, кад организам обилно троши резерве ствара се толика количина воде да тело отиче. При сагоревању масти ствара се највећа количина воде: 1,7 грама на 1 грам масти. Зато, у току гладовања, ако се не води рачуна о уклањању те воде, човек може да постане тежи но што је био! Велико мршављење је врло сложен процес, јер се том приликом догађају значајне хемиске промене и без надзора лекара може да дође до тежих последица.

ДОСЕТИЛИ СЕ

Управа Бад Пирмонта, бање у Западној Немачкој, спрема ове сезоне једно изненађење посетиоцима. Сви они који треба да прославе свој рођендан за време боравка у њој, примиће као дар управе репродукцију једног старог римског новчића нађеног 1864 године на том терену приликом извођења земљаних радова. На новчићу се налази глава цара Трајана који је владао од 98 до 117 године.

ГРЕШИ

Супротно раширеном веровању, алкохол не помаже за загревање када је хладно, па према томе онај ко пије да би се загрејао — греши. Напротив, од алкохола бива човеку хладније, иако привремено добија утисак топлоте. Лекари кажу да алкохол шири крвне судове на површинским деловима тела и тиме дозвољава да се телесна топлота лакше губи. Дешавало се да неке особе верујући овом погрешном мишљењу доживе катастрофу — смрзле су се од хладноће због тога што су пиле алкохол, док су они који нису, у истим околностима остали живи.

КОРИСНОСТ ТАЛОГА ОД ИНДУСТРИСКИХ ВОДА

У области Рура усавршено је неколико начина помоћу којих се може сакупљати талог при пречишћавању отпадне воде тако да се он може употребити у корисне сврхе.

Највећи од ових планова биће изградња постројења за исушивање муља, која треба да буду саграђена у току идуће године у Ботропу близу већ постојећих постројења за чишћење вода из реке Емшер. Изградња ових постројења коштаће око 7,2 милиона марака. Потреба за тим се осећа утолико више што сада не постоји више у Рурској Области место које може да буде употребљено за складиштење и исушивање муља добијеног у време чишћења коришћене воде чија је запремина у 1959 години достигла близу 4,7 милиона кубних метара.

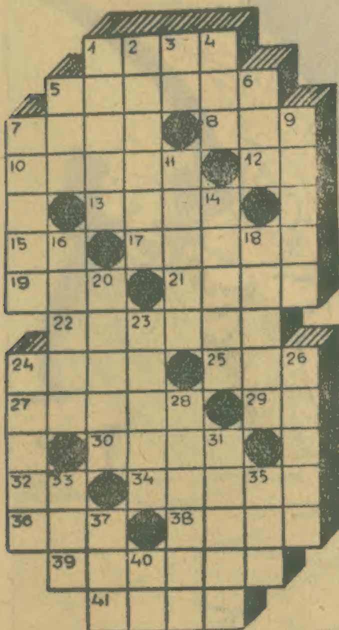
Досад се муљ таложио у базенима за пречишћавање и сушио две године пре него што је могао да се употреби. Нове инсталације ће помоћи да се влажност коју садржи свеж муљ изгуби толико брзо да ће већ после неколико часова суве грудве моћи да буду транспортоване. У граду Ботропу сличан систем је употребљаван већ неколико година: суви муљ је преношен на даскама и упућиван неком врстом покретног тепиха до електричне творнице рајнско-вестфалске компаније саграђене у непосредној близини. У току 1959 године ова творница је искоришћавала сваког дана до 1700 тона осушеног муља, који је гореао у њеним котловима да би произвео електричну струју.

У исто време настоји се и на томе да се муљ користи и у гасним генераторима да би се повећала продукција гаса и он употребио као енергија за постројења за чишћење и пумпне станице.

Водоравно: 1) домаћа животиња (множ.); 5) град у Италији; 7) варварски народ; 8) јединица за рад у систему мера; 10) биљка сувих предела Америке; 12) мера за површину; 13) роман Теодора Драјзера; 15) слово латинице, 17) летовалиште на Јадрану; 19) врста птице; 21) географски појам; 22) место у Србији; 24) наша река; 25) женско име; 27) драма од Шекспира; 29) хемиски знак за сребро; 30) ауто и мото такмичење; 32) памет; 34) један занатлија; 36) орган чула мириса; 38) област у југозападној Африци; 39) врста воћа; 41) пасмина.

Усправно: 1) драма Милоша Црњанског; 2) личност из Дикенсовог дечјег романа; 3) два слова; 4) врста атмосферског талога; 5) река у Пољској; 6) папагај; 7) аутор романа „Добри војник Швејк“; 9) делови дрвета; 11) мирис; 14) страно женско име; 16) врста колача; 18) личност из романа „Сага о Форсајтима“: 20) страна света; 23) ритмичка игра; 24) град у Грчкој; 26) скупштина код старих Атињана; 28) планина у Грчкој; 31) прилог за време; 33) присвојна заменица; 35) узвик; 37) индустриска област у Западној Европи; 40) хемиски знак за галијум.

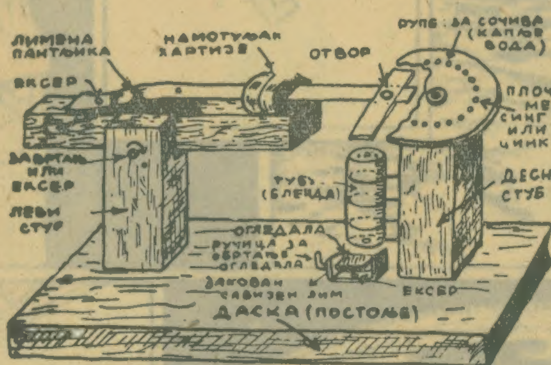
РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Гари; 5) Зрмања; 7) шема; 8) Ена; 10) оцена; 12) ТВ; 13) чета; 15) тт; 17) Тител; 19) аис; 21) Лима; 22) Милано; 24) роса; 25) Ана; 27) Акаба; 29) ал; 30) Кина; 32) ни; 34) народ; 36) аки; 38) Тана; 39) Андора; 41) дама.

Усправно: 1) Грмеч; 2) аманет; 3) Ра; 4) иње; 5) зец; 6) Ант; 7) Шолта; 9) Авала; 11) Атила; 14) Атина; 16) Тимок; 18) Емона; 20) Сисак; 23) Лабин; 24) Рајна; 26) Алида; 28) анатом; 31) арара; 33) Ика; 35) она; 37) Инд; 40) да.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

КАКО ДА НАПРАВИМО СПРАВУ ЗА УВЕЛИЧАВАЊЕ

Ако желимо да видимо увећане врло ситне предмете: влас наше косе да буде дебела као прст; ткиво, мрвице, лептирова крилца, или лист биљке — морамо да имамо направу, која се зове микроскоп.

Кад проспемо капљицу воде на чаршав и кад кроз њу погледамо видимо кончиће чаршава много веће него што су уствари. Ето, та капљица је увеличавајуће стакло.

Како ћете да направите справу која три стотине пута увеличава један предмет, тако да длака изгледа као бандера, а мрав као — во! Ту справу сваки од вас, само ако хоће да се потруди, може да направи. Ево како: узме се једна даска, у коју се лево и десно закуца по један четвртаст стуб. На десном стубу у средини лабаво се закуца ексером цинкана или месингана плоча, тако да може слободно да се окреће. Ту плочу треба избушити у полукруг на више места, али рупице (разних величина) треба да су што финије, јер мања рупица и чистијих ивица чини да слика длаке или мрава буде већа.

Ваљак од картона изнутра се обоји црно, а кругови који га затварају пробуше се у средини, најбоље усијаном иглицом. Испод тога ваљка закуца се једно парче плеха, који се лево и десно савије; кроз његове савијене ивице провуче се једна жица и на њеној средини залепи воском тамна (друга) страна огледалцета. Горња светла страна, покреће се ручицом од те жице у свим правцима. Леви стуб нам служи само зато да на њега причврстимо једну плехану пантљику, до изнад онога ваљка од хартије. На завршетку пантљике пробуши се рупа, један сантиметар у пречнику, изнад ње стави стаклена плочица а на њу предмет који хоћемо да увеличамо.

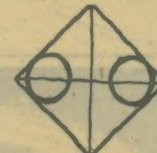
Сада ћемо вам рећи како се овом справом рукује. Плоча са десног стуба окреће се слободно и наткриљује стаклену плочицу, на којој је предмет. Једну капљицу воде кануһемо на једну од рупица ове плоче. Огледало са доње стране ваљка, који је утврђен за стуб, окрећемо да би кроз ваљак најјаче осветлило предмет. Кроз капљицу видећемо га увећан. Ако је предмет нејасан, плехана пантљика што носи стаклену плочицу са предметом диже се или спушта. Ону капљицу воде можете заменити глицерином, који за десетак дана очврсне, и замењује заувек ону капљицу воде.

Како се то све ради, види се на овој слици. Зато се потрудите!

ЗАГОНЕТКА

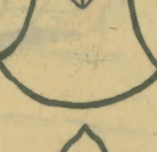
Појава сам кратког рока
Нестане ме за трен ока.
То све врло брзо иде,
Не чују ме ал' ме виде.
Поред тога имам сина,
Тај галами са висина,
Гутњи, праска, ломи, руши!
А тим бесом мене прати...
Знаш ли ко су син и мати?
(муња и гром)

За мале цртаче

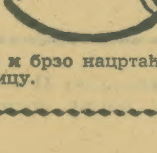

Лако и брзо нацртаћете ову девојчицу.

...пужеви могу да издрже без хране до четири недеље.

...прве позоришне кулисе биле су употребљене у позоришту Фарнезе у италијанском граду Парми, 1619 године.

...најстарије куполе биле су грађене у Асирији, у 8 веку пре наше ере.

...име декоративне биљке јасмин постало је од персиске речи „аисман“.

...само се дах људи и сисара кондензује на хладном спољашњем ваздуху тако да постаје видљив.

...пацови су као преносиоци заразе проузроковали смрт више људи но што их је настрадало у свим ратовима у историји.

...јужноафричка антилопа увретенка која је по природи веома плашљива може, кад се нађе у опасности, да скочи и до десет метара увис.

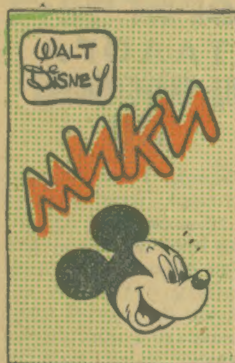
...кит може да зарони до 1.500 метара у дубину...

...обичне златне рибице могу да живе до 50 година, док оне које се специјално одгајају једва доживе осму годину.

...прво писмено сведочанство о употреби кафе потиче из 15 века. Колико је досад могло бити утврђено, кафу су први употребљавали Етиопљани.

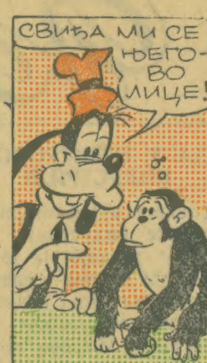
...чичероне, назив за водича по музејима и галеријама, постао је највероватније од имена Марка Тулиуса Цицерона, кога су сматрали узором знања и елоквенције.

...змију, која је у грчкој митологијиважила као симбол мудрости, зоолози сматрају за изразито глупу.

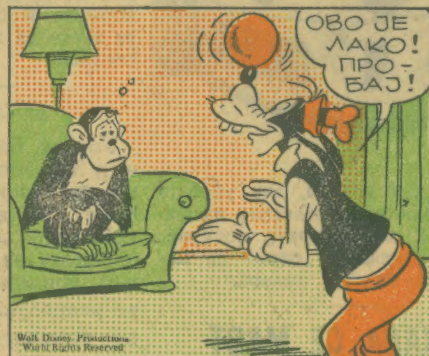

ЗАШТО ДУЖЕ ТРАЈЕ

— Мики, колико ти времена треба да се ујутру обучеш? — пита Шиља Микија.

— Па, око пола сата.

— Их, пола сата! Па ја сам готов за десет минута — хвали се Шиља.

— Јест, јест, десет минута, али ја се сваког јутра и умивам — заврши Мики.

РАЗЛИКА

Отворио Мики канцеларију и поставио дактилографкињу, али јој брзо примети:

— Кажете да сте одлична дактилографкиња, а сада ви-

дим да не умете да промените пантљику на машини.

— То је тачно, — одговори дактилографкиња, — али ни Бетовен није знао да штимује клавире, а био је велики композитор.

ПИТАЊА и одговори

Шта је касида?
Шта је вијун?
Шта је мана?
Где се налази Зец-планина?
Ко је био Ијофонт?

ОДГОВОР

КАСИДА је арапска песма са једном римом кроз целу песму, која каткад има преко стотину дистиха. Та врста песме обично почиње описом растанка са драгом, затим долази описивање камила, коња, пустиње, лова и других сличних ствари, а на крају се излаже њен главни циљ: одавање хвале заштитнику племена. Ова песма позната је и Персијанцима и Турцима. Код Турака су касиде углавном панегиричке и побожне садржине.

ВИЈУН или бркица (Nemachilus barbatula) је риба сродна шарану. Има четири

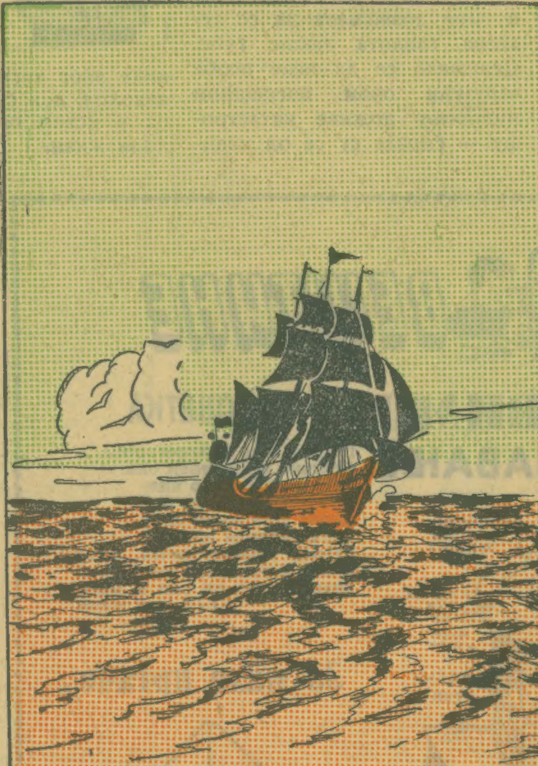
кратка брка на горњој усни и два дужа у усним угловима. Воли бистру воду.

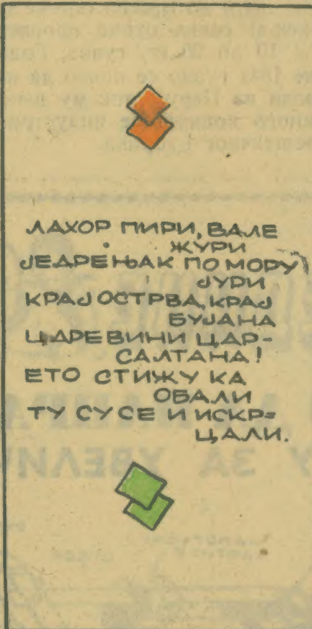
МАНА је осушени сок из стабла црног јасена (Fraxinus ornus). Сок излази када се озледи кора, например од убода јасеновог цврчка. Иначе, мана се добија расецањем коре. У трговину долази у беличастим и жућкастим комадима. Слатка је, а употребљава се за благо чишћење црева.

ЗЕЦ ПЛАНИНА налази се у југозападном делу Босне изнад Фојнице, и планине Битовње и Штита. Највиши врх је Маторац (1939 м). Планина је богата шумом, те је развијена дрвна индустрија, а у њој има руда бакра, пирита, злата и других.

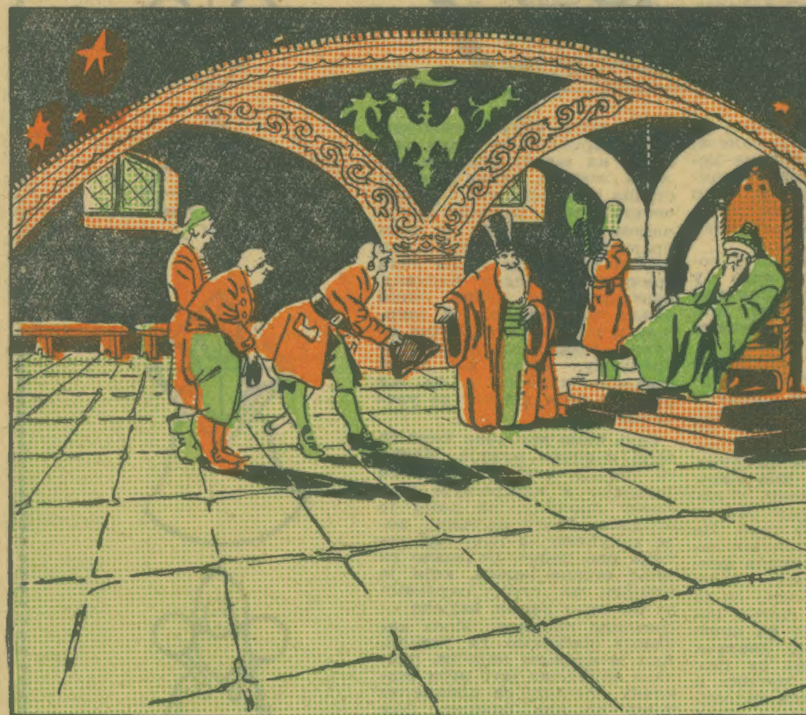
ИЈОФОНТ је био син Софокла. Написао је око 50 трагедија. Аристофан га сматра најбољим песником у времену после Есхилове и Софоклове смрти.

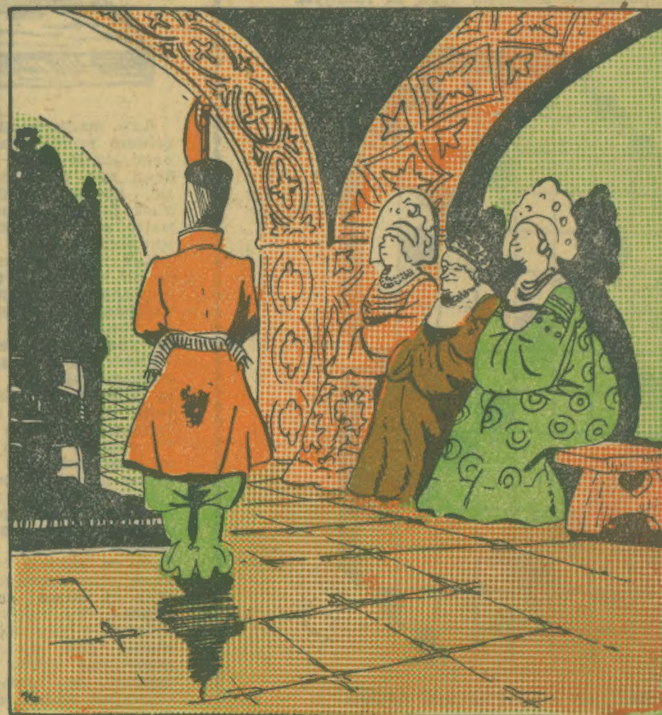
БАЈКА О ЦАРУ САЛТАНУ

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић Београд Македонска 31 — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће Београд, Македонска 31 — Текући рачун број 101 707/1 82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900 полугодишња 450: за иностранство: годишња 1.200 полугодишња 600 динара — Рукописи се не враћају